

"בית אהרונים" **ויצמן 83 כפר סבא** **תיק תיעוד**

ינואר 2008

שבט התשס"ח

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079 amnon@baror-arc.com

פתח דבר

"בית אהרוני" נבנה בשנת 1928 בכפר סבא על ראש הגבעה ולמרגלותיו היו פרוסים הגנים והפרדסים של המשפחה. כיום, הבית נמצא במרכז העיר הגדולה והסואנת ובין מבנים גבוהים ממנו, אולם, עדיין הוא בולט ומסקרן כל עובר אורח. המבנה נבנה כבית קיץ מפואר למשפחת אהרוני אשר התגוררה בתל אביב. נוכחותו המרשימה בראש הגבעה הביאה את התושבים המקומיים לכנותו ה"ארמון". גם כיום, כשמונים שנה לאחר בנייתו, עדיין ניכר יופיו של הבית.

עבודה זו מהווה מסמך המתעד את ההיבטים ההיסטוריים, האדריכליים והטכנולוגיים של המבנה ההיסטורי והמיועד לשימור. התיעוד ההיסטורי מספר את תולדות המשפחה הבונה ומכיל צילמים ארכיוניים של הבית, מפות ותצלומי אויר היסטוריים ורקע היסטורי כללי. התיעוד האדריכלי כולל תיעוד צילומי של המצב הקיים, תיעוד אדריכלי בתכניות ובפרטים, ושיחזור המצב המקורי של המבנה משנת 1928.

במסגרת עבודת התיעוד נגלה לפנינו מבנה אשר על אף גודלו הצנוע יחסית, מגלם בחובו סיפור מרתק ובעל חשיבות מקומית רבה, הוא עשיר בעיטורים האופייניים לבנייה האקלקטית של שנות העשרים ומלמד על הלך הרוח של בוניו ואנשי המקום. שימור מבנה זה ושיחזור הפרטים על פי התיעוד, יעניק לעיר כפר סבא תרומה משמעותית להכרת עברה והערכתו.

כיום, סביב המבנה הוקמו מרכזים מסחריים, מרכזי תרבות ומבנים ארעיים, כמו כן, הצמחייה הקרובה לבית גדלה ובעת הרחבת הכביש ברחוב ויצמן, הונמכה הטופוגרפיה הצמודה למבנה מדרום. כל אלה פוגעים בסביבתו הקרובה של המבנה, מגבילים את הנגישות אליו ומסתירים אותו. בעת שימור ופיתוח האתר יש לשים דגש על הטבת סביבת המבנה ועל הסדרת נגישות נוחה אליו.

ברצוני להודות למוקי ודודי אהרוני מזמיני העבודה, לאדריכל העיר כפר סבא יאיר גרול ולאדריכל יאיר כהן ממשרדי אשר אחראי על עבודה זו.

אדריכל אמנון בר אור

ינואר - 2008

בית שרה כיום

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : פתח דבר	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 1
--	--	------------------------------------	-------------------	------------------	-----------------------------------	-------------------------

תוכן העניינים

1..... פתח דבר

2.....תוכן העניינים

3..... מפת איתור המבנה

תיעוד היסטורי

4.1.1כפר סבא, רקע היסטורי

4.2.1.....תצלומי אויר ומפות היסטוריות

4.3.1.....רקע היסטורי, הקמת "בית שרה"

4.4.1 תצלומים היסטוריים

4.5.1.....מסמכים ותכניות היסטוריות

4.6.....רשימת מקורות

תיעוד צילומי:

5.1..... תיעוד צילומי מצב קיים

תיעוד אדריכלי

6.1..... תיאור אדריכלי וטכנולוגיית בנייה

6.2.....תיאור אדריכלי "בית שרה"

6.3.....טכנולוגיית בנייה

6.5.....מצב השתמרות

6.6.....שלבי הבנייה

7.1.....מפה טופוגראפית

7.2.1.....תכניות - מצב קיים

7.3.1.....חזיתות- מצב קיים

7.4.1.....חתיכים - מצב קיים

7.5.1.....תכניות- מצב מקורי משוחזר

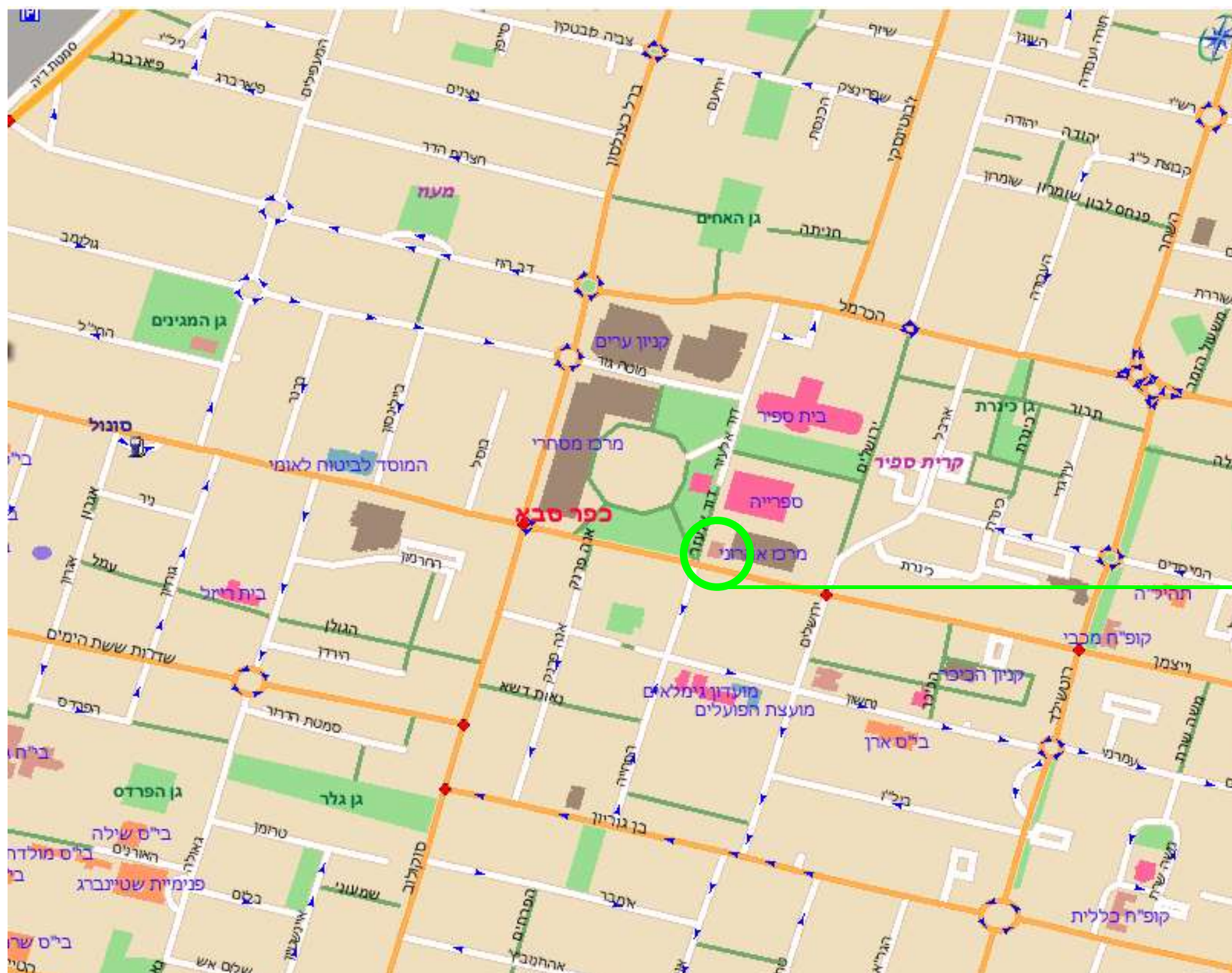
7.6.1.....חזיתות- מצב מקורי משוחזר

7.7.1 חתכים- מצב מקורי משוחזר

7.8.1.....פרטים

8.1 הערכת חשירות והמלצות שימור

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : תוכן עניינים	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 2
--	--	---------------------------	------------	-----------	---------------------	-----------

בית אהרונים, ויצמן 83 כ"ס

מיקום המבנה

מקור: אתר
www.emap.co.il

עמוד 3	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : מפת איתור	"בית אהרונים" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-----------	---------------------	-----------	------------	------------------------	-----------------------------------	--

”בית אהרן”

תיעוד היסטורי

כפר סבא, רקע היסטורי

המושבה כפר סבא היא המושבה הראשונה שנוסדה בשרון המרכזי וידעה קשיים רבים עד התבססותה ושגשוגה בשנות העשרים. תחילת דרכה של המושבה היא בשנת 1892 כאשר נרכשו האדמות על ידי נח קרלינסקי מאפנדי תושב כפר סבא הערבית. בשנת תרס"ג (1903) החל עיבוד הקרקעות ובשנת 6 - 1905 נחפרה הבאר הראשונה, הוקם מבנה הח'אן – מבנה הקבע הראשון בכפר סבא ובמקום מתחילים בנטיעת שקדים. בראשית דרכה של המושבה האיכרים היו עובדים במשך השבוע במושבה אוכלנים ולנים במבנה הח'אן ובסוף השבוע היו הולכים חזרה לביתם במושבה פתח תקווה, למעט מספר שומרים אשר נשארו במקום. בשנת 1912 נבנו 12 הבתים הראשונים ברחוב הרצל (שמו המקורי) לצד מבנה הח'אן.

מלחמת העולם הראשונה היתה מכה קשה עבור המושבה. עם פרוץ המלחמה התושבים הוכרחו להתעתמן ובשנת 1915 הגיעו אל המושבה הקטנה כאלף וחמש מאות מגורשים מיפו ותל אביב. המגורשים מצאו מקלט בחורשת האיקליפטוסים בחלקה הדרומי של כפר סבא וסבלו ממחסור וממחלת הטיפוס אשר גרמה לפטירתם של כ-220 מהפליטים. נוספה על כל אלה גם מכת הארבה אשר השמידה את מרבית נטיעות השקדים. בשנת 1917 המלחמה הגיעה אל כפר סבא והצבא הטורקי התבצר בה לאחר שנסוג מפתח תקוה אשר נכבשה על ידי הבריטים. המקום הופצץ ונפלו חללים במושבה. הטורקים נכנסו והשתמשו בבתי התושבים ורכושם ולאחר מכן גרשו אותם ואת פליטי יפו ות"א לצפון הארץ. הטורקים החריבו את המקום והשתמשו בחומרי הבניין ובעצי האיקליפטוס והמטעים להסקת הקטרים. כפר סבא נכבשה על ידי הבריטים ב – 19.09.1918 .

בשנת 1919 החלו התושבים לחזור לכפר סבא החרבה אולם כבר בשנת 1921 העימות עם המתקוממים הערבים מגיע לכפר סבא והמושבה מותקפת על ידי ערבים מהישובים השכנים. הבתים הועלו באש ונבזזו וכפר סבא ננטשה בשנית. בשנת 1922 חזרו בודדים למקום אלכסנדר נורדשטיין, משפחתו בת שש הנפשות וידידו אייזמן שהיה ערירי. אלה סבלו מהבידוד עד שהיישוב חודש בשלישית בשנת 1924.

משלב זה המושבה החלה לשגשג ותושבים רבים הגיעו למקום. נטיעות הפרדסים החלו באמצע שנות העשרים והיו להצלחה כלכלית. בשנת 1930 בכפר סבא היו כ-1500 נפש ויא העסיקה מאות פועלים בחקלאות. עדות להתבססותה של המושבה היא בכך שהוקמו בה מחנות הכשרה לקיבוצים רבים אשר החלו את בה דרכם טרם עלייתם לקרקע. כמו כן, סביב כפר סבא הוקמו חוות מטעים פרטיות כאשר המושבה שימשה להם כמרכז שירותים.

בשנת 1936 פרץ המרד הערבי אשר גבה בכפר סבא 13 קורבנות. אולם, שלא כמו בעבר, בעת הזו היישוב איתן ועמד במשבר. בעקבות המרד הפועלים הערבים לא הגיעו לעבודה בחקלאות והפועלים היהודים החליפו אותם. בשנת 1939 נבחרה המועצה המקומית הראשונה אשר החליפה את ועד המושבה. כמו כן הוקמה מועצת ההסתדרות והמועצה החקלאית. ביישוב היו 3300 תושבים.

בשנות 1939 פרצה מלחמת העולם השנייה וכפר סבא התמודדה עם מכה כלכלית קשה בעיקר בתחום החקלאות עקב אי היכולת לייצא את התוצרת. פרדסים רבים ננטשו ורבים יורדו מנכסיהם. במלחמת העצמאות כפר סבא בחזית המלחמה מול שכנותיה כפר סבא הערבית וקלקיליה. כפר סבא הערבית נכבשה ותושביה מפונים. בתי הכפר חרבו והשטחים עוברים לשטחה המוניציפאלי של כפר סבא. במקום נבנו שכונות אליהן הופנו עולים רבים בשנותיה הראשונות של המדינה. כפר סבא משמשת כיום כמרכז אזרחי לערים והמושבים בשרון המרכזי.

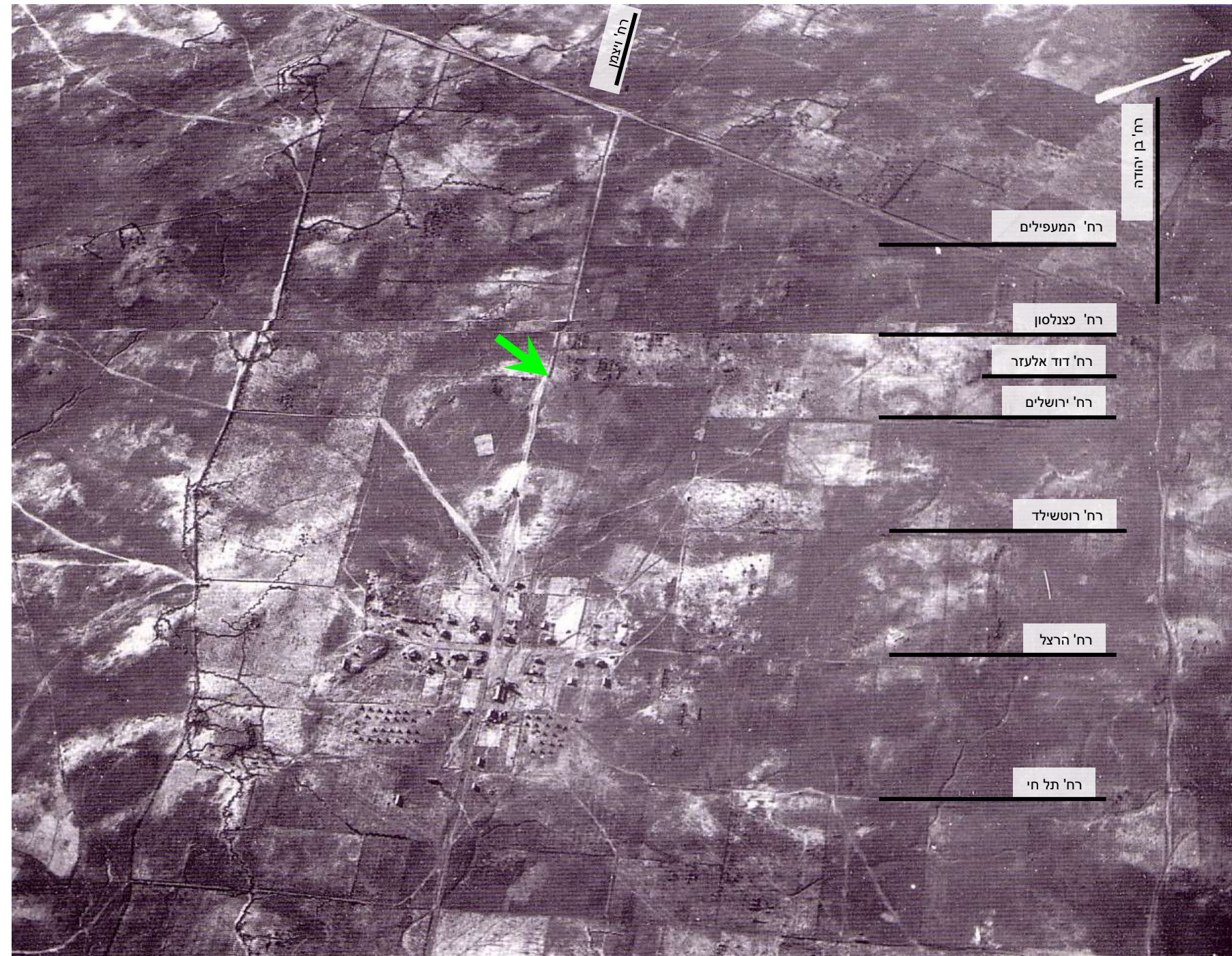

רחוב הרצל, מבט מדרום (מבנה הח'אן בימין התמונה). שנות העשרה . מקור: ארכיון קפלן.

מראה כללי של המושבה, שנות השלושים. מקור: ארכיון קפלן

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : רקע היסטורי	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 4.1.1
--	----------------------------------	--------------------------	------------	-----------	---------------------	---------------

תצלום אוויר, 1917. מקור: "מבט ועוד מבט"

בתצלום האוויר נראים הבתים הראשונים של המושבה, מבנה הח'אן ועצי האיקליפטוס שלצידו. באזור בו הוקם בית שרה אהרוני עדיין אין בנייה.

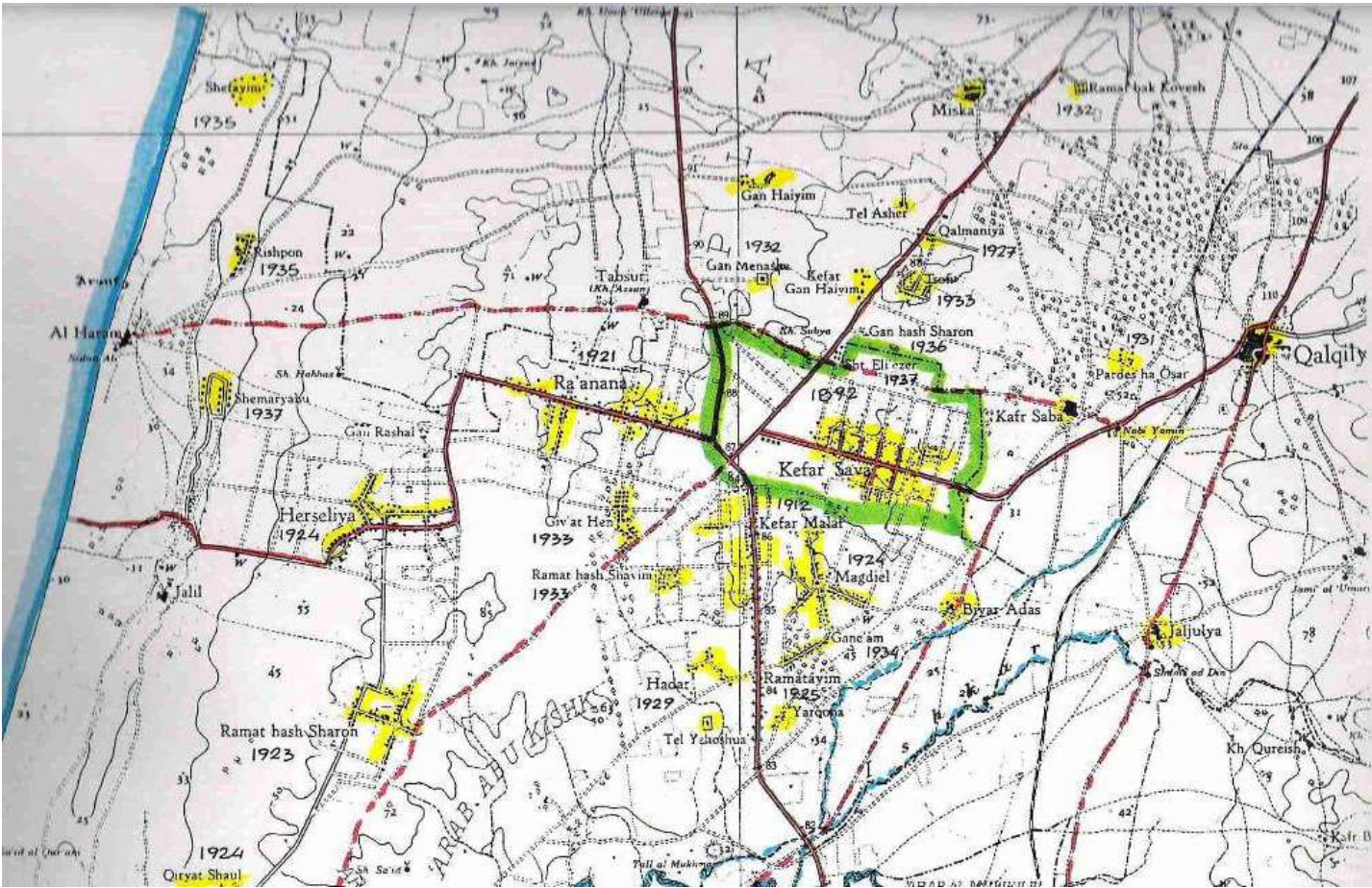
בתצלום צויין המיקום המשוער של הרחובות הסמוכים לפי שמם כיום.

➤ - מיקום משוער של המבנה.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.2.1	ינואר 2008		תצלום אוויר 1917	תצלומי אוויר ומפות היסטוריות	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

1937- תקריב. מיקום המבנה מסומן בירוק

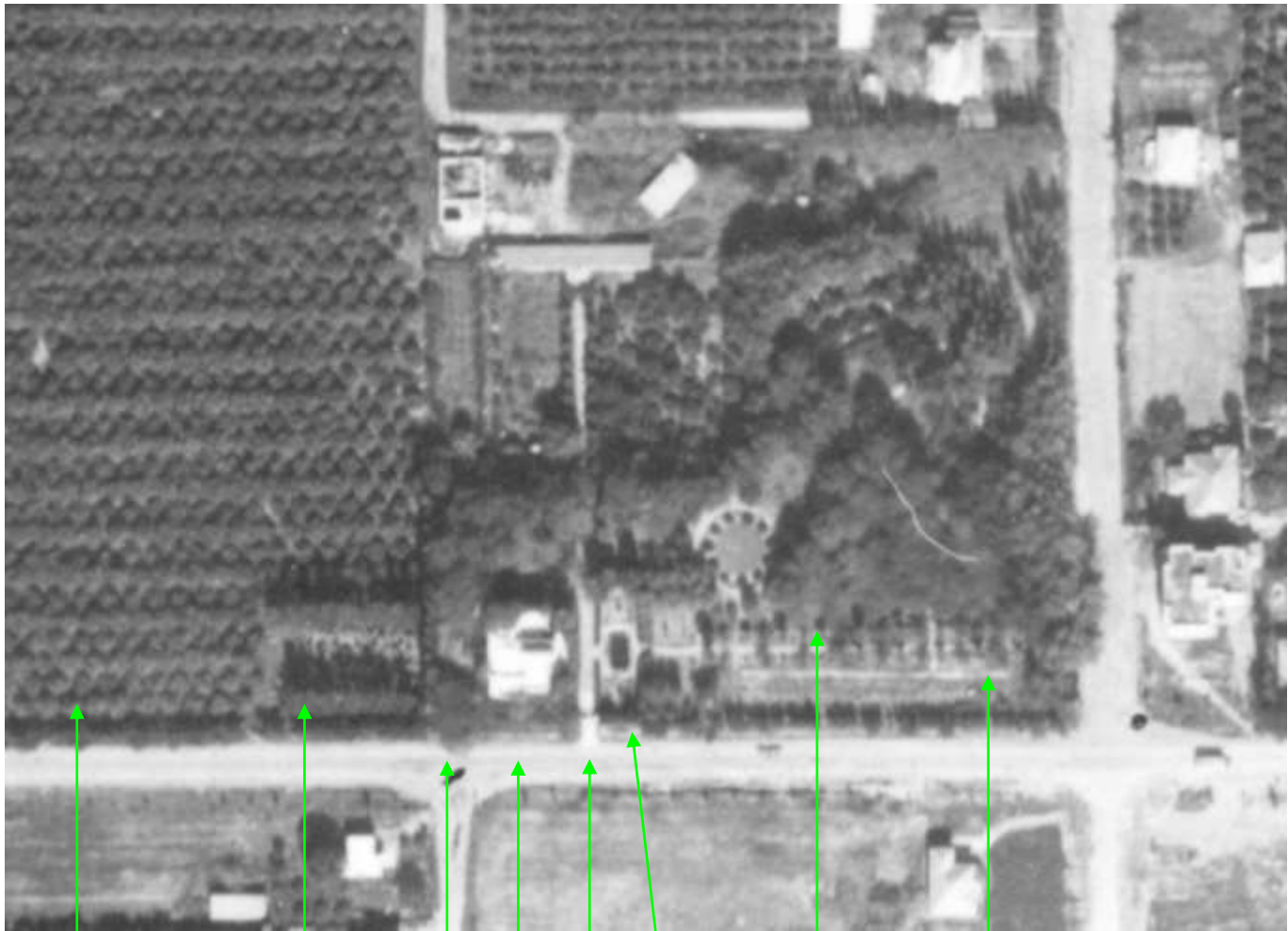
1937 - מפת כפר סבא, הישובים והחוות הסמוכות. מקור: אלפיים שנה בכפר סבא

במפה נראית כפר סבא והישובים הרבים אשר קמו באזור בשנות העשרים והשלשים. סביב המושבה קמו גם חוות חקלאיות כגון גן השרון, חוות הברון דה מנשה, קלמניה וגן חיים כאשר כפר סבא היתה להם מושבת האם.

1942- כפר סבא, תכנית מתאר
מקור: אלפיים שנה בכפר סבא

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.2.2	ינואר 2008		מפות היסטוריות 1942, 1937	תצלומי אויר ומפות היסטוריות	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

הגדלה

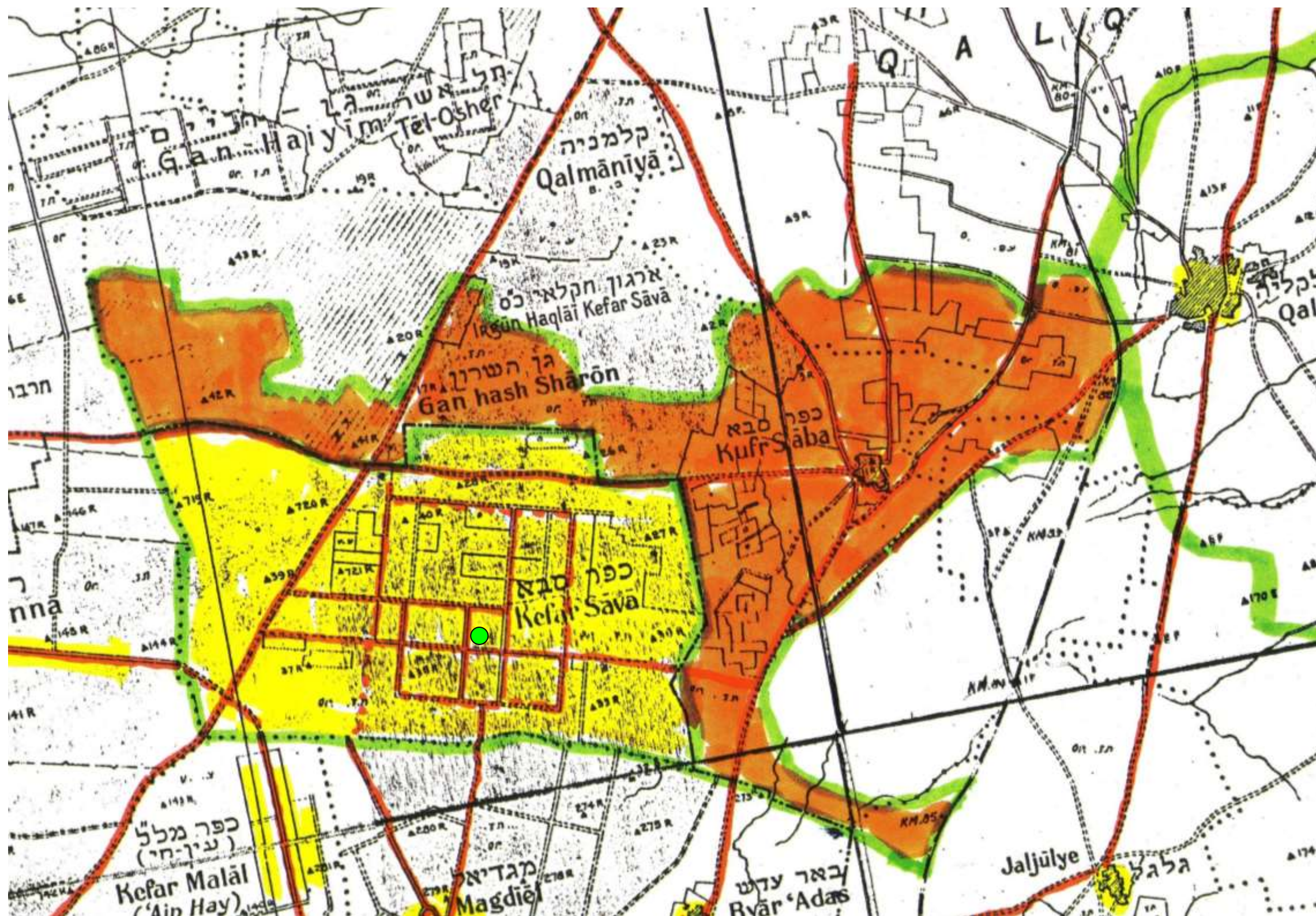
פרדסים
בוסתן
עצי נוי
"בית שרה"
כניסה מרחוב ויצמן
בריכה
גן
שד' דקלים

תצלום אויר 1946, מקור: המרכז למיפוי ישראל

בתצלום האויר נראה בית שרה אהרוני עם הפרדס ממערבו וממזרחו הגן רחב הידיים.

עמוד 4.2.3	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית: תצלום אויר 1946	שם הפרק : תצלומי אויר ומפות היסטוריות	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	-------------------------------	---	----------------------------------	--

1948 – כפר סבא והשטחים שנוספו למושבה ב-1948. מקור: "אלפיים שנה בכפר סבא"
 ● מיקום מבנה בית שרה אהרוני מסומן בירוק.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.2.4	ינואר 2008		מפה 1948	תצלומי אויר ומפות היסטוריות	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

רקע היסטורי, הקמת "בית שרה"

על נטיעת גן בארץ ישראל חלמו בן ציון ושרה אהרוני (אהרונביץ') עוד במוסקבה ורכישת האדמות החלה בהיותם בגלות. בשנת 1925 הצליחה המשפחה לעלות לארץ ישראל דרך צופוט (פרבר של דנציג) והתיישבו בתל אביב יחד עם חמשת ילדיהם: מאשה, ימימה, משה, שולמית וחנה. המשפחה הצליחה לעלות לארץ עם ממון רב דבר אשר איפשר להם, כבר בשנותיהם הראשונות בארץ, להמשיך ברכישת האדמות לטעת פרדסים ולהתחיל בפעילות נדל"נית.

עם עלייתה ארצה המשפחה התיישבה בשדרות רוטשילד בתל אביב. בשנותיהם הראשונות המשפחה גרה בשכירות (אחד הבתים שגרו בהם היה בית לוין הידוע בשם "השגרירות הרוסית",שד' רוטשילד 46) ומספר שנים לאחר מכן, אהרוני הקים באותו רחוב שני מבנים. הראשון מבניהם הוא שד' רוטשילד 117, מבנה בסגנון הבינלאומי בתכנונו של האדריכל רפפורט. בתום הבנייה המבנה נמכר ואהרוני החל בבניית המבנה הסמוך לו בשד' רוטשילד 119 אשר נשאר בבעלות המשפחה.

בכפר סבא קנתה המשפחה אדמות רבות לנטיעת הדרים, ענף אשר הבטיח הצלחה כלכלית באותם שנים. אדמות המשפחה בכפר סבא היו בשלושה אזורים: הפרדס הגדול ביותר היה באזור אשר כיום נמצא מערבית לשכונת עלייה. פרדס זה נקרא "גן אהרוני". בפרדס הייתה באר מים אשר שרידיה נמצאים בשטח גם כיום. שטח גדול נוסף, כ-150 דונם, נמצא באזור בו קיים כיום קניון "ערים" בקרבת המבנה. שלושים דונם נוספים היו למשפחה במעלה רחוב ירושלים. עסקי הפרדסים זכו להצלחה, אולם, עם פרוץ מלחמת איטליה חבש ב-1935 חלה עצירה ביצוא ההדרים וכתוצאה מכך מרבית הפרדסים נמכרו.

"בית אהרוני" בכפר סבא הוקם בשנת 1928. המבנה הוקם כבית קיץ ועל כן הוא לא היה מאוכלס ברציפות עד שנת 1939, אז עברו לגור בו בקביעות בני המשפחה. המבנה ניצב בראש גבעה כאשר הפרדסים פרוסים ממערב. ממזרח ומצפון לבית ניטע גן רחב ידיים. בגן היו עצי פרי ועצי נוי רבים. בראש הגן היתה בריכת מים אשר שימשה להשקיית הפרדסים וגם כבריכת שחייה. בסמוך לגן היתה באר המים הבית ניבנה מערבית לשטח הבנוי של המושבה כפר סבא של אותם ימים, הפאר הרב של הבנייה, מיקומו הטופוגרפי והגן רחב הידיים הביאו לכך שהבית נקרא "הארמון" בפי התושבים. בסמוך לבאר ובקיר כפול בפנים הבית היה מסתור נשק של ההנה.

לקראת סוף שנות החמישים עזבו את הבית בני המשפחה והמבנה לא היה מאוכלס מספר שנים. בעקבות זאת, בשנת 1960, הוקם במקום סניף ויצ"ו. בשנת 1963 נפטרה שרה אהרוני, והמבנה נתרם לשימוש ויצ"ו לתקופה של תשעים ותשע שנה וכיום ניקרא על שמה.

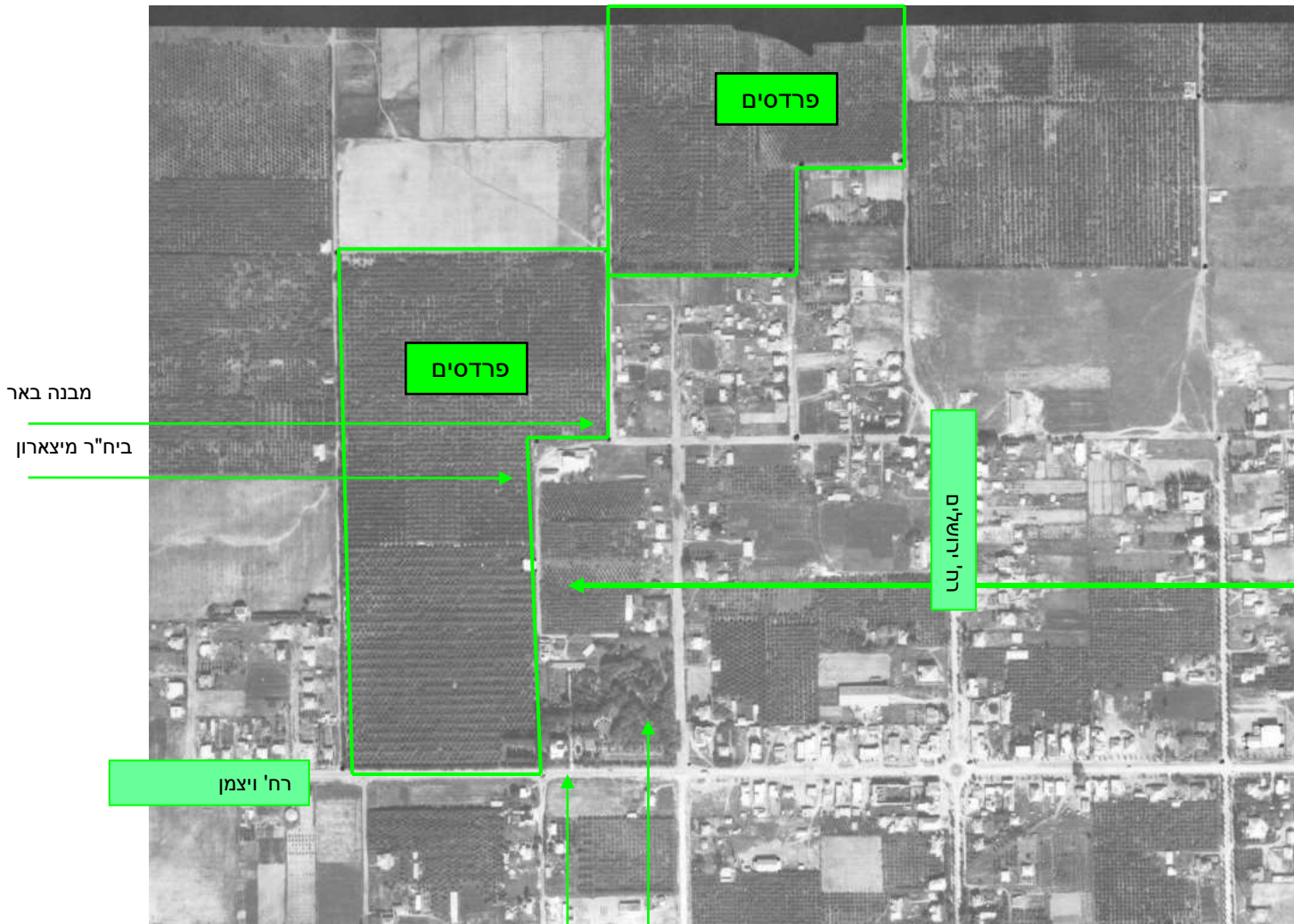
שדרות רוטשילד 117, שנת הקמה: 1933 על ידי משפחת אהרוני. בתכנון האדריכל רפפורט.

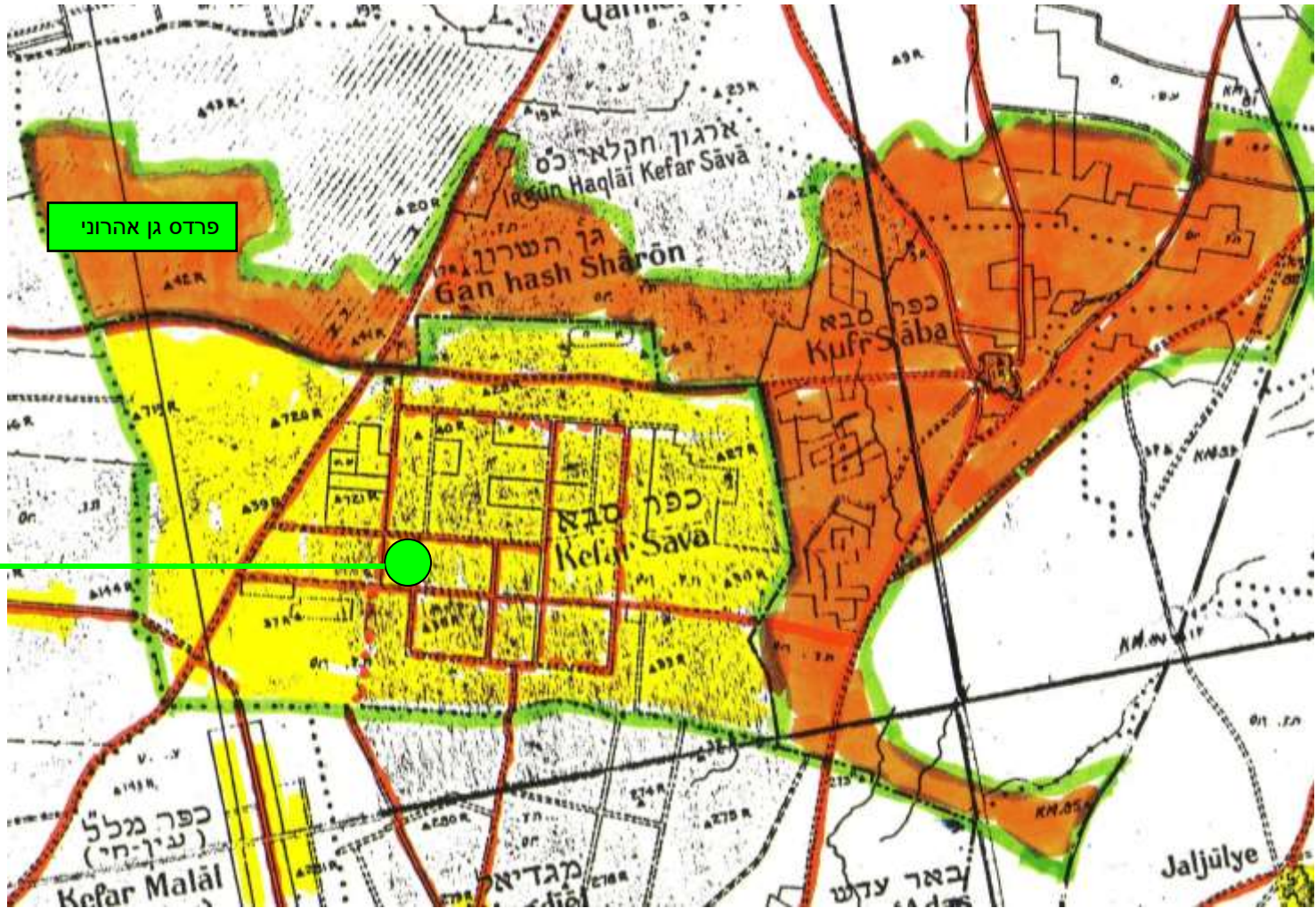
2006: מבנה הבאר בפרדס "גן אהרוני".

באר המים בפרדס "גן אהרוני" היתה בתוך מבנה. המים נשאבו על ידי מנוע. בשנות החמישים הופסק השימוש בבאר בעקבות הקמת חברת מקורות וחל איסור להחזיק בבארות פרטיות. הבאר נסתמה וחלק מהמבנה פורק. כיום עדיין נמצאים במקום בסיסי הבטון עליהם הונח המנוע.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : רקע היסטורי	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 4.3.1
--	--	--	-------------------	------------------	-----------------------------------	-----------------------------

תצלום אוויר, 1946. שטחי הפרדסים של אהרונ.

1948 – כפר סבא והשטחים שנוספו למושב ב-1948. מקור: "אלפיים שנה בכפר סבא"

פרדסי אהרונ בכפר סבא.

למשפחת אהרונ היו פרדסים בשלושה אזורים בכפר סבא. הפרדס הגדול, אשר נקרא "גן אהרונ", נמצא מערבית לשכונת עלייה של היום ופרדס המחולק לשני אזורים במרכז העיר.

פרדס "גן אהרונ" שכן מחוץ לגבולות המושבה כפר סבא של אותם שנים בדומה לחוות חקלאיות נוספות, כגון "גן השרון", "קלמניה", "גן חיים", "גן הברון דה מנשה" ולאחר קום המדינה השטח נוסף לתחומה המוניציפלי. עם המשבר בשנת 1935 מחצית מהפרדס נמכר לשלגמן.

פרדס נוסף, בן 150 דונם, היה בקרבת הבית באזור בו נמצא כיום קניון "ערים". "בית שרה" הוקם בשולי הפרדס סמוך לדרך הראשית – דרך השרון, המהווה כיום את רחוב ויצמן. חלקה נוספת נמצאת במעלה רחוב דוויד אלעזר.

בסמוך לחלקות אלה הקים אהרונ באמצע שנות השלושים בית חרושת בשם "מיצרון" למוצרי הדרים כגון שימורים, תרכיזים וריבות (ראה תצלום אוויר).

קניון "ערים", מבט מגג בית שרה.

שטח פרדס "גן אהרונ" כיום, במרכז, בינות עצי האיזדרכת, נמצאים שרידי מבנה הבאר.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרונ" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : רקע היסטורי	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 4.3.2
--	---	--------------------------	------------	-----------	---------------------	---------------

בריכת האגירה לפרדסים אשר שימשה גם לשחייה.

שנות העשרים, חזית מזרחית ושדרת הדקלים היורדת מהבית.

חלק מתוך הגן אשר היה פרוס מול הבית.

מקור: דודי אהרוני

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.4.1	ינואר 2008			תצלומים היסטוריים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

שנות העשרים, חזית מזרחית

מקור: דודי אהרוני

עמוד 4.4.2	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תצלומים היסטוריים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------	--------------------------------	----------------------------------	--

שנות העשרים, חזית מזרחית, תמונה משפחתית. בצילום נראית בבירור הכניסה לבית עם התבליט. מעל התבליט רשומות ראשי התיבות של בן ציון אהרוני (ב"א) ושנת הבנייה תרפ"ז.

מקור: דודי אהרוני

עמוד 4.4.3	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תצלומים היסטוריים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------	--------------------------------	----------------------------------	--

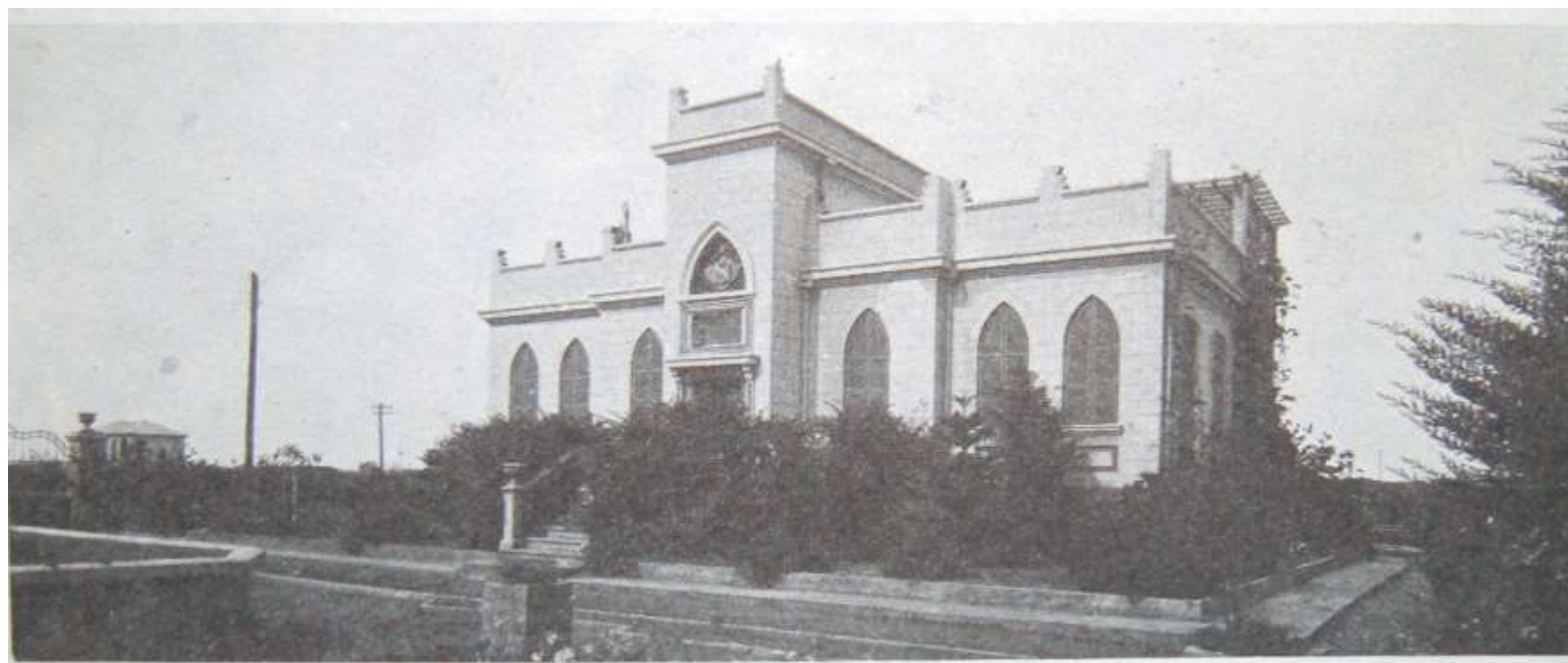
שנות שלושים: תקריב .
בצילום נראה המבנה ממערב. על גג המבנה ניתן לראות את הפרגולה.

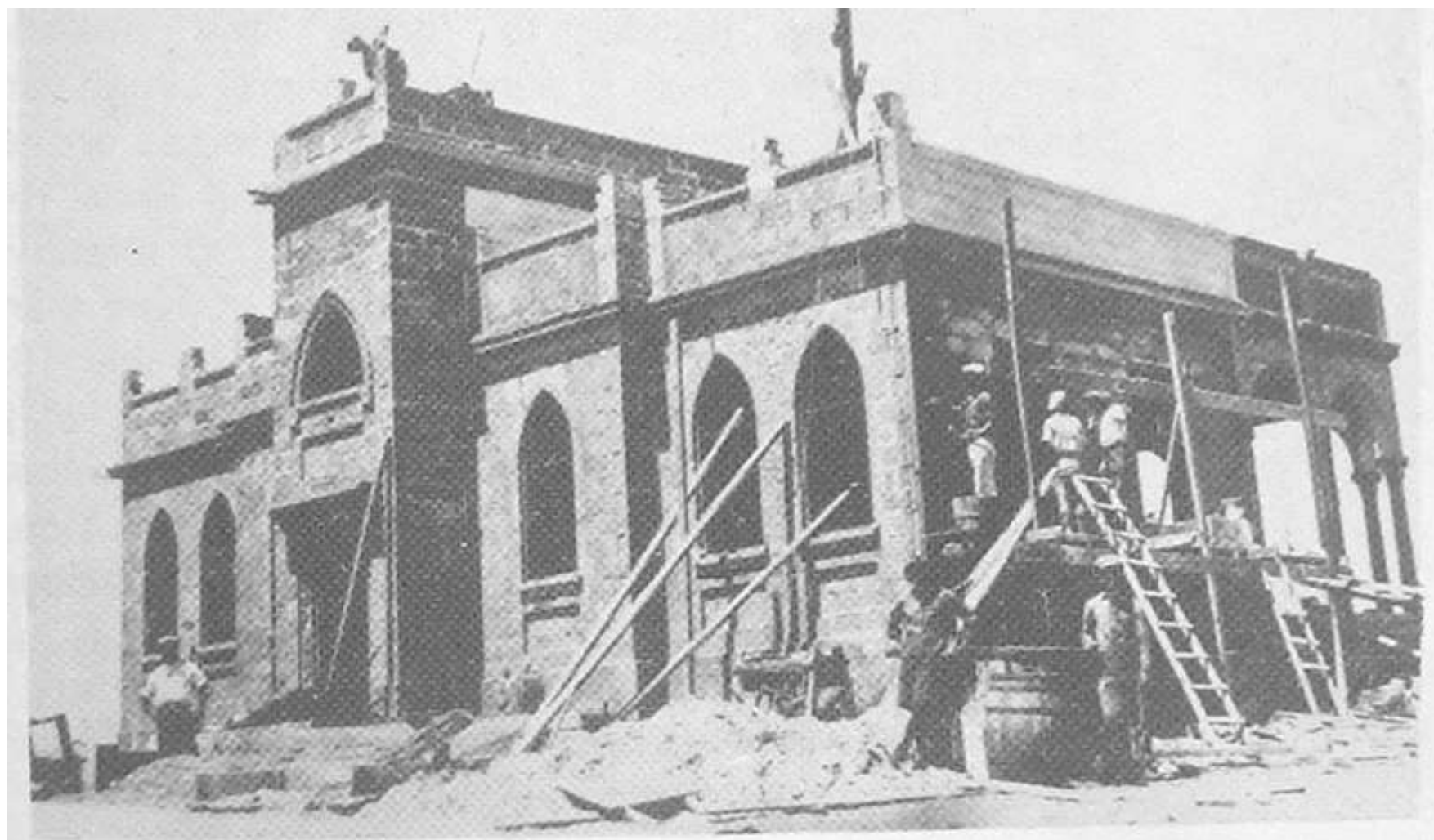
שנות השלושים: מקור : "אז ועכשיו, מאה שנים לכפר סבא".
מבט ממערב, דרך השרון (רחוב ויצמן) עדיין לא סלולה.

מקור: דודי אהרוני

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.4.4	ינואר 2008			תצלומים היסטוריים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

תאריך לא ידוע. מקור: שבעים שנה לכפר סבא.

תאריך לא ידוע, המבנה בבנייתו, מקור: אלפיים שנה בכפר סבא.

עמוד 4.4.5	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תצלומים היסטוריים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------	--------------------------------	----------------------------------	--

תאריך לא ידוע, הגן ממול הבית, מבט חמזרח. מקור: שבעים שנה לכפר סבא.

עמוד 4.4.6	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תצלומים היסטוריים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------	--------------------------------	----------------------------------	--

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
רח' אחד העם 9 תל אביב 65251

1960- בקשה לתוספת בנייה

מקדח בנין פורום 1960
חוק הקצו לועדה המקומית לבניה ותכנון עיר. מחוז המרכז. תשס"ז - 1960

בקשה להיתר בניה

שטח תכנון ובנין עיר כ-20000
חוק בניה מס' 4171
גוש 6440 חלקה 39/1
תכנית בנין עיר מפורטת מס' 3/50
ההודעה בדבר מתן תוקף לתכנית מס' 1661 ל-2 מיום 15-4-48
בעל הבנין מר' אהרונ' אהרונ' אהרונ'
בעל הקרקע
חבירה ויצו
טורח התכנית אברהם לוי
מטרת הבקשה תוספת שירותים לבנין קיים

שטח החלקה 1060
שטח בניה קיים 68' (בל חיסוס) במ"ר. נפח הקיים 615 ממ"ק
שטח בניה מבוקש 682 במ"ר. נפח המבוקש 15 ממ"ק
סה"כ 17482 סה"כ 630 ממ"ק

שטח לבניני עזר קיים במ"ר. נפח בניני עזר הקיים במ"ק
שטח לבניני עזר מבוקש במ"ר. נפח בניני עזר המבוקש במ"ק

יזום קבלות קירות בלוקים
יום 16/11/60
נוספים

היתר בניה כי הפרטים המובאים לעיל נכונים
בעל הקרקע המקומית לתיכנון ובנין
עיר כד' אהרונ' אהרונ' אהרונ'
ועדת הבניה
רשיון מס' 2812 ותאשר
ע"י הועדה בשיבתה 15/1
מיום 2.6.60
חתימה 24.11.60

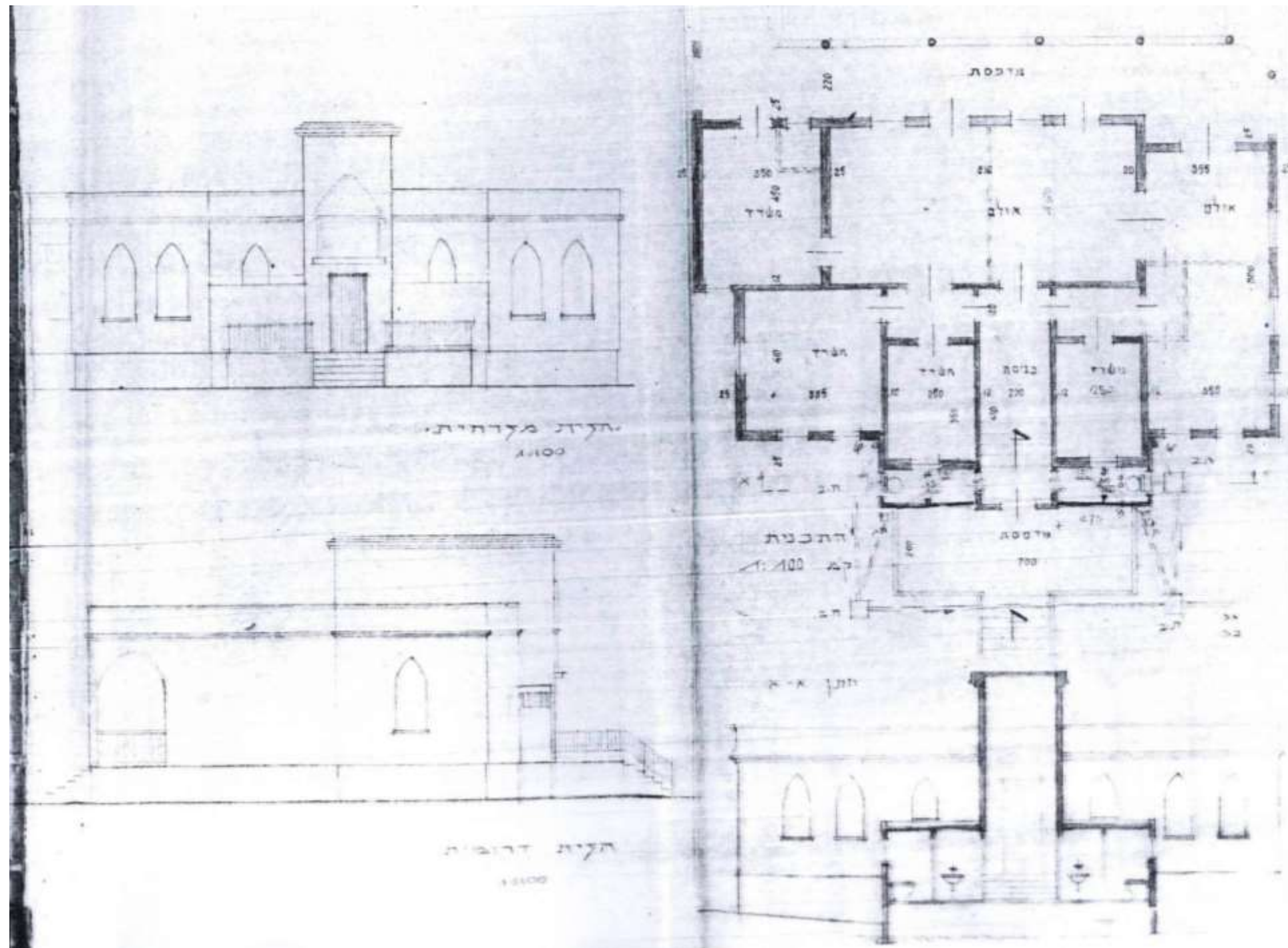
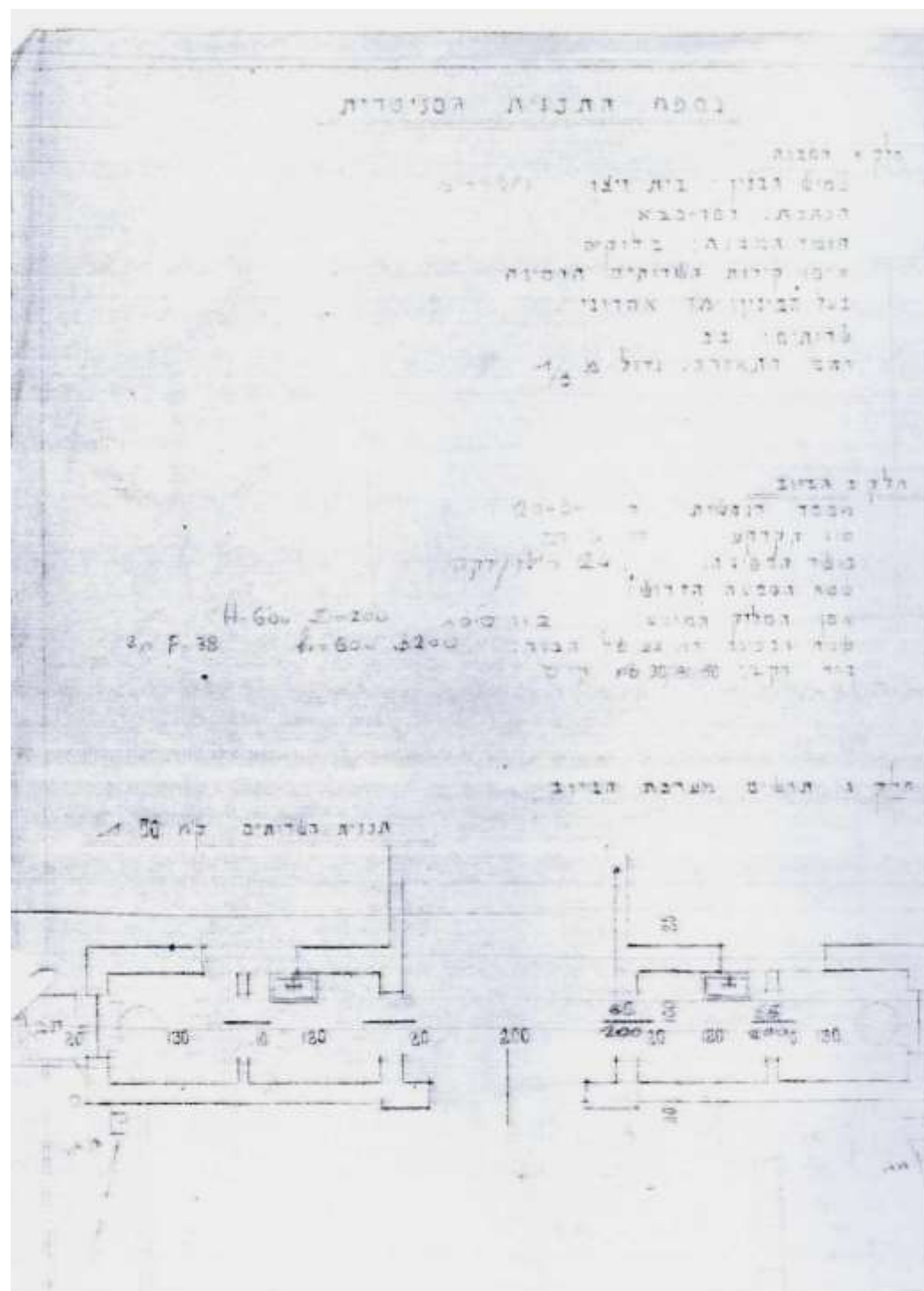
תדללים הטביעה רח' יצחק קמ 825

1960- בקשה לתוספת שירותים. לא בוצע. בעל המבנה: אהרונ'. המשתמש: ויצו.

1960- בקשה לתוספת שירותים. הבקשה מבוקשת על ידי ויצו, כנראה בעת כניסתם למבנה.

מקור: גנזך העירייה

עמוד 4.5.2	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : מסמכים היסטוריים	"בית אהרונ' ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------	-------------------------------	---------------------------------	--

1960- בקשה לתוספת שירותים. לא בוצע.
בעל המבנה: אהרונ. מבקש הבקשה: ויצ"ו.

מקור: גנזך העירייה

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרונ" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
4.5.3	ינואר 2008			מסמכים היסטוריים		רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

רשימת מקורות:

אנגל שלמה, "70 שנה לכפר סבא", הוצאת עיריית כפר סבא תשל"ג.
בת שבע גולדמן אידה, "זאב רבן, סימבוליסט עברי", הוצאת מוזיאון תל אביב לאמנות, תל אביב, ויד יצחק בן צבי, ירושלים, 2001.
"כפר סבא תרס"ג – תשי"ג", בהוצאת המועצה המקומית כפר סבא, 1953.
נדל יובל, "אז ועכשיו מאה שנים לכפר סבא תרס"ג-תשל"ג 1903-2003 תערוכת צילומים", מרכז התרבות יד לבנים כפר סבא, תשס"ג.
קולודני יוסף, "אלפיים שנה בכפר סבא", הוצאת עיריית כפר סבא, 1989.
שילה כהן נורית, "בצלאל של שץ", הוצאת מוזיאון ישראל, תשמ"ג.

מקורות נוספים:

אהרוני דודי, ראיון, 23.12.2007.
ארכיון קלפן.
תיק הבניין : ויצמן 73, גנזך עיריית כפר סבא.
תיק בניין : רוטשילד 117, גנזך עיריית תל אביב.
אתר אינטרנט : www.emap.co.il

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : רשימת מקורות	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 4.6
--	----------------------------------	---------------------------	------------	-----------	---------------------	-------------

”בית אהרן”

תיעוד צילומי - מצב קיים

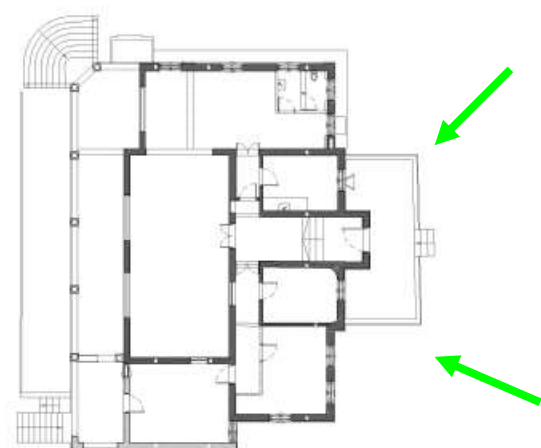
חזית מזרחית - כללי

חזית מזרחית

חזית מזרחית, מבט מרחוב ויצמן.

חזית מזרחית, מבט ממרכז אהרונים

חזית מזרחית, מבט מרחוב ויצמן.

עמוד 5.1	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיעוד צילומי מצב קיים	"בית אהרונים" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	------------------------------------	-----------------------------------	--

חזית מזרחית - פרטים

1. חזית מזרחית חלק צפוני. חלונות מקוריים עם תריסי פלסטיק.

2. מבט אל חדר המדרגות

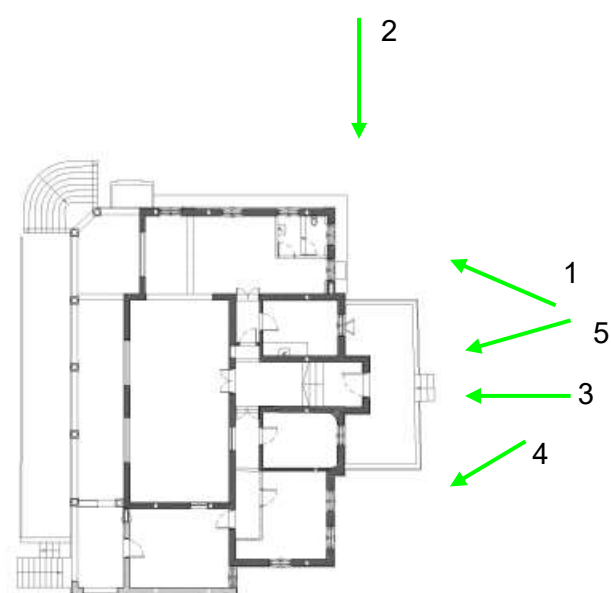
3. כניסה ראשית

4. חזית מזרחית, חלר דרומי.

5. חדר היציאה לגג. בחלקו צפוני והדרומי נותרו קרניזים מקוריים.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

"בית אהרוני"
ויצמן 83 כפר סבא

שם הפרק :
תיעוד צילומי מצב קיים

שם התכנית:

קנה מידה:

תאריך
ינואר 2008

עמוד
5.2

חזית מזרחית – מרפסת כניסה

1. מסד. טיח בדוגמת לבנים כדוגמת הטיח אשר היה בחזית המזרחית.

2. בסיס העמודונים אשר היו במרפסת הכניסה.

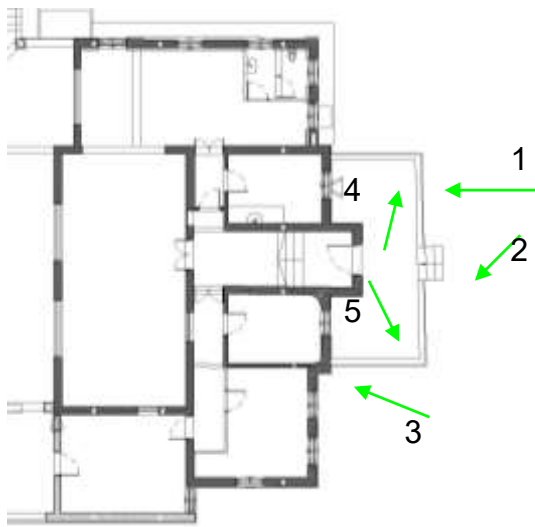
3. בסיס העמודונים אשר היו במרפסת הכניסה.

4. מבט לצפון

5. מבט לדרום

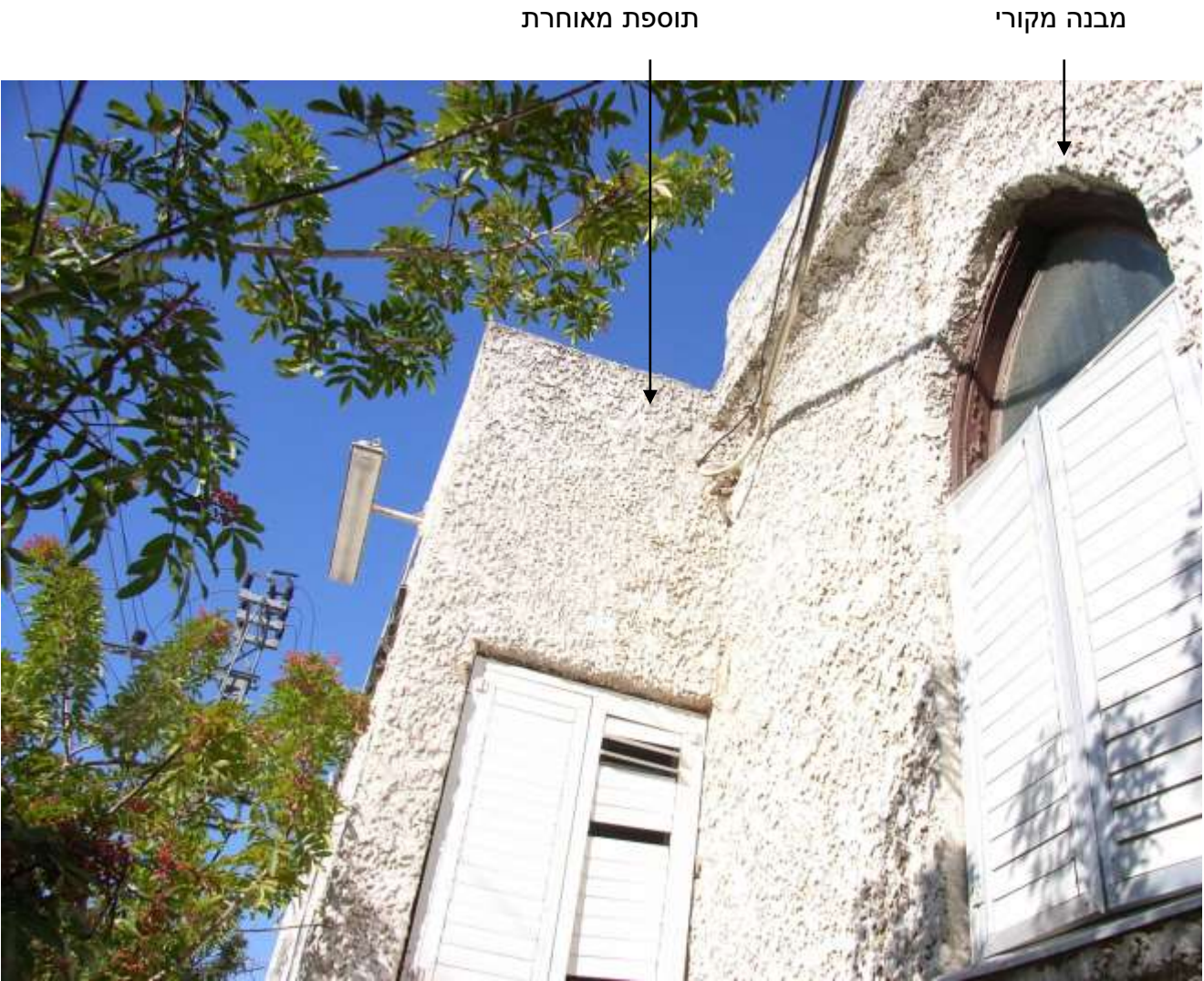

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
5.3	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	

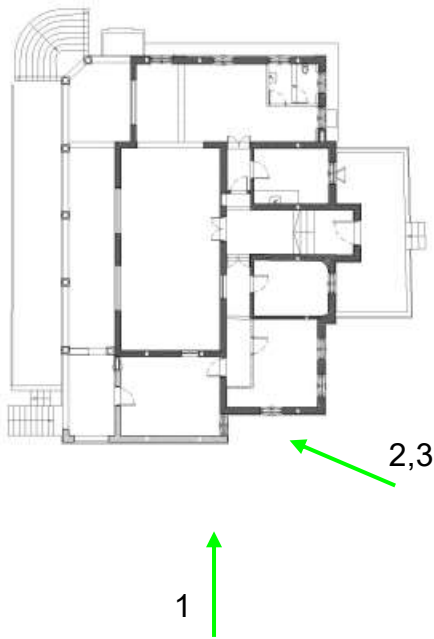
חזית דרומית

1. חזית דרומית

2. חיבור בין התוספת לבין הבית המקורי

3. סדק בהתחברות בים התוספת למבנה המקורי

עמוד 5.4	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיעוד צילומי מצב קיים	"בית אהרונים" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	------------------------------------	-----------------------------------	--

חזית מערבית

3. חזית מערבית, מבט מקניון "ערים".

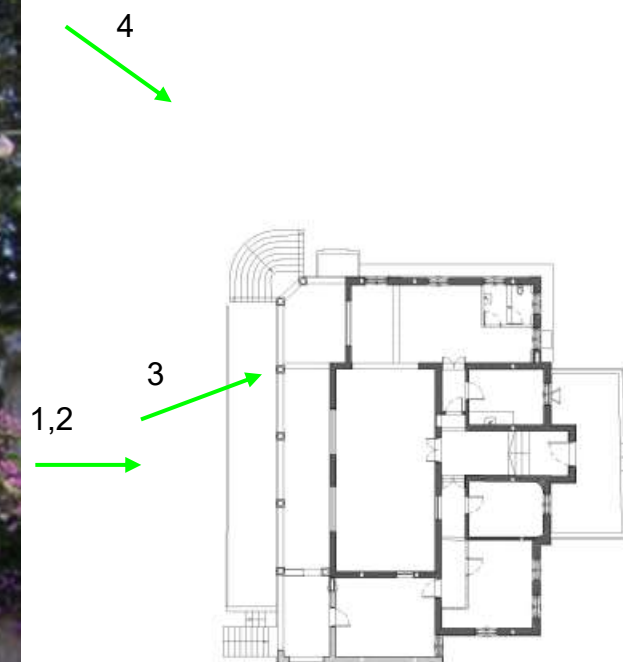
1. חזית מערבית

3. מבט אל המעקה הבנוי של הגג. משמאל למעלה נראים עמודי הפרגולה אשר היתה במקום.

4. עצי גרווילאה ותיקים, כנראה מהגן שנטע במקום בעת בניית הבית.

עמוד 5.5	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיעוד צילומי מצב קיים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	------------------------------------	----------------------------------	--

חזית מערבית - מרפסת

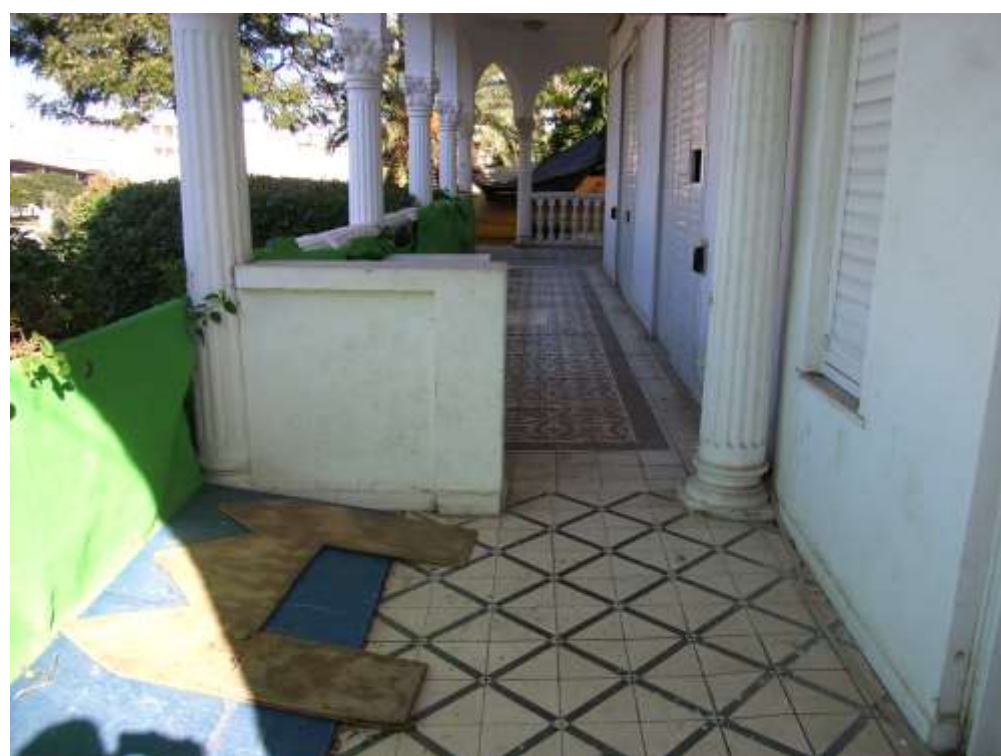
3. מבט מדרום לצפון

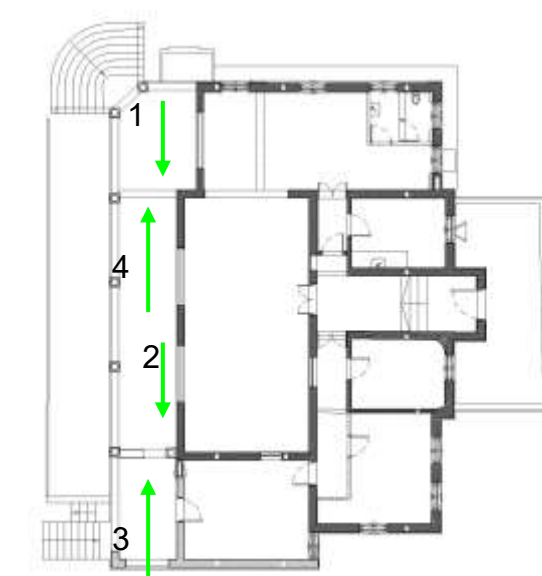
2. מרפסת, מבט מצפון לדרום.

1. מרפסת, מבט מצפון לדרום.

4. מבט מדרום לצפון. משטח מאוחר במרפסת הכניסה.

עמוד 5.6	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיעוד צילומי מצב קיים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	------------------------------------	----------------------------------	--

חזית מערבית - פרטים

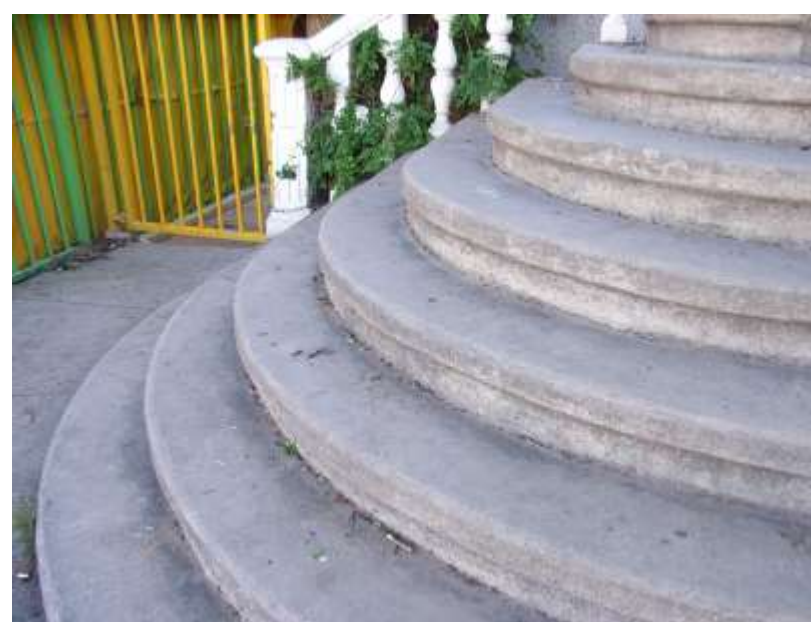
1. מבט אל מדרגות מאחורות אל מרפסת הכניסה .

2. מבט לחלון של המרתף המאחר.

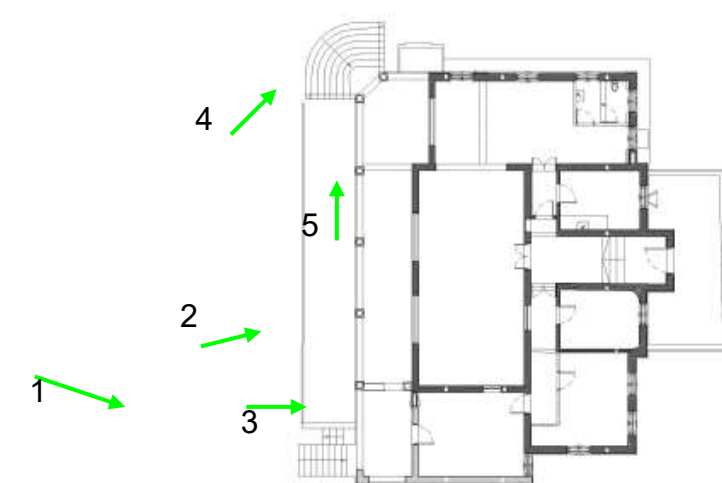
3. מבט אל המרתף המאחר

4. מדרגות אל המרפסת.

5. מדרגות אל המרפסת.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.7	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

חזית מערבית – פרטי בטון טרומי

מדרגות בטון ומעקה בטון טרומי

מבט אל הכניסה למרפסת.

עמוד קורינטי ומעקה מבטון טרומי

מדרגות בטון ומעקה בטון טרומי

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.8	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

חזית צפונית - כללי

2. חזית צפונית

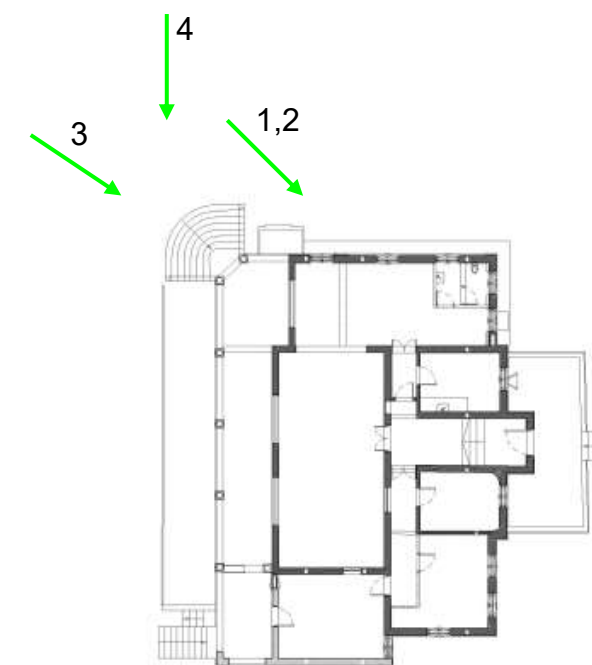
1. חזית צפונית

4. מבט מצפון, רחוב דויד אלעזר. הבית מסומן.
מול החזית הצפונית מספר עצי גרווילאה.

3. כניסה למרפסת מצפון מערב

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.9	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

חזית צפונית - פרטים

3. קרניז מקורי חזית צפונית.

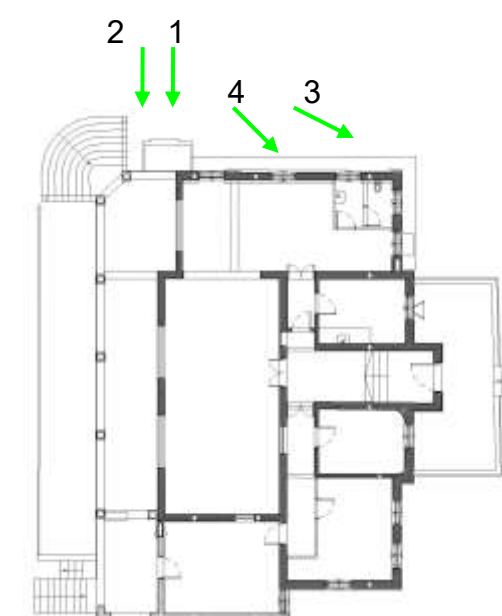
2. חלון מרתף

1. כניסה למרתף.

4. סף חלון מעוטר, חזית צפונית.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.10	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

צילומי פנים

1. כניסה ראשית. המדרגות ליציאה לגג פונ.

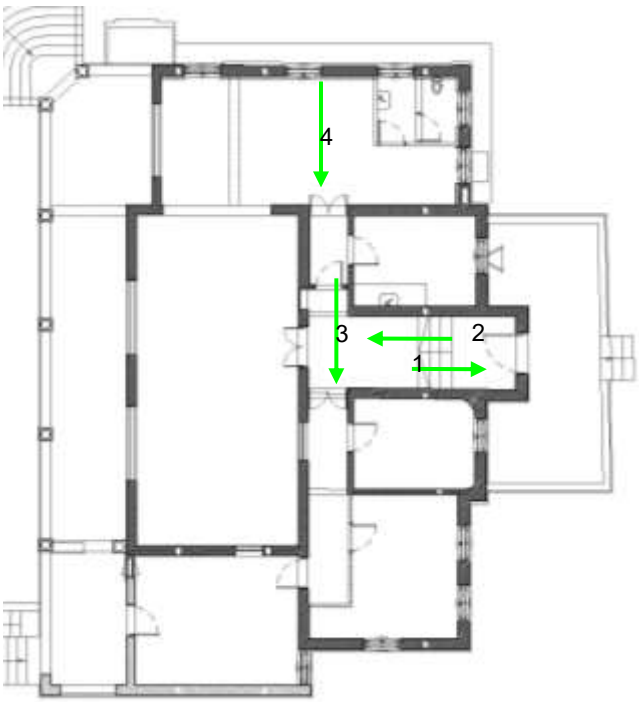
2. מבט מהכניסה לחדרים המרכזיים.

3. מסדרון .

4. מסדרון.

עמוד 5.11	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיעוד צילומי מצב קיים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------------------------	--	----------------------	-----------------------	---	---	---

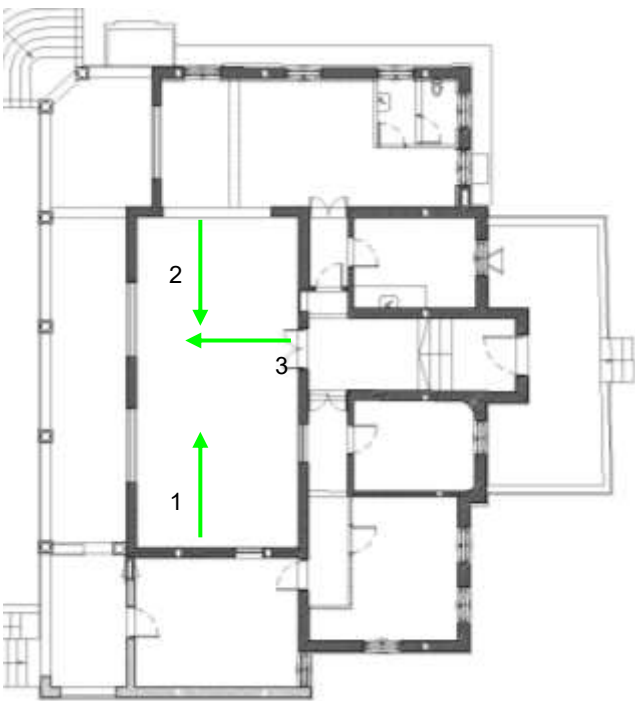
3. פתח יציאה למרפסת.

2. החדרים המרכזיים. המחיצה בין החדרים הוסרה

1. החדרים המרכזיים. המחיצה בין החדרים הוסרה

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.12	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

1. מבט מהחדרים המרכזיים.

2. חלונות

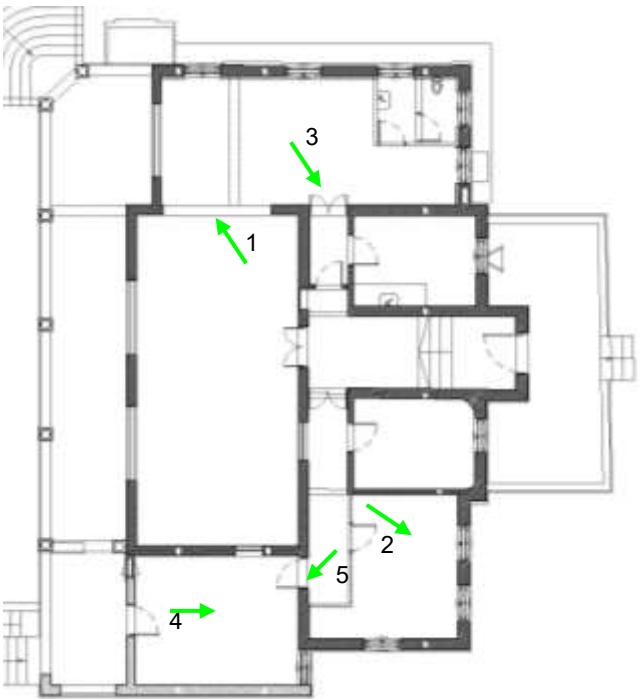
3.

5. מבט אל החדר מבנייה מאוחרת

4. חדר בבנייה מאוחרת

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.13	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

עלית גג

3. מבט מהיציאה לגג אל הקיר החיצוני וחלון הקיפ.

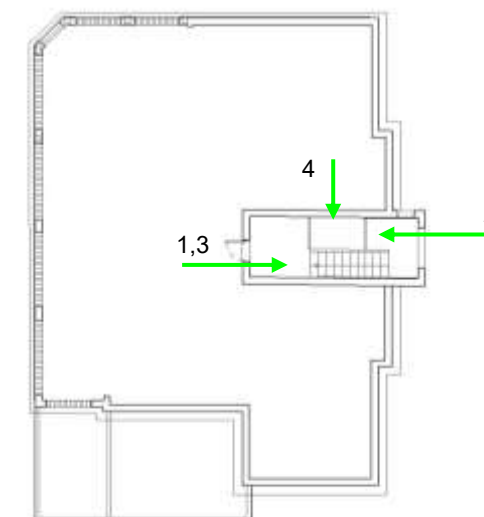
2. מבט מהפודסט לכיוון היציאה לגג.

1. גג הרעפים. על הקונסטרוקציה נראים סימני תקרת הרביץ.

4. מדרגות קונזוליות מבטון טרומי. המרווח בין המדרגות למעקה נסתם.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.14	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

עלית גג – עיטורי קיר

4. עיטור סטנסיל אנכי בחדר המדרגות

3. עיטור סטנסיל בצד פתח יציאה לגג

2. עיטור סטנסיל. פינה

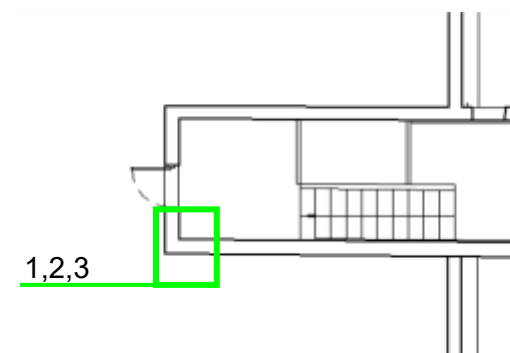

1. עיטור סטנסיל בצד פתח יציאה לגג

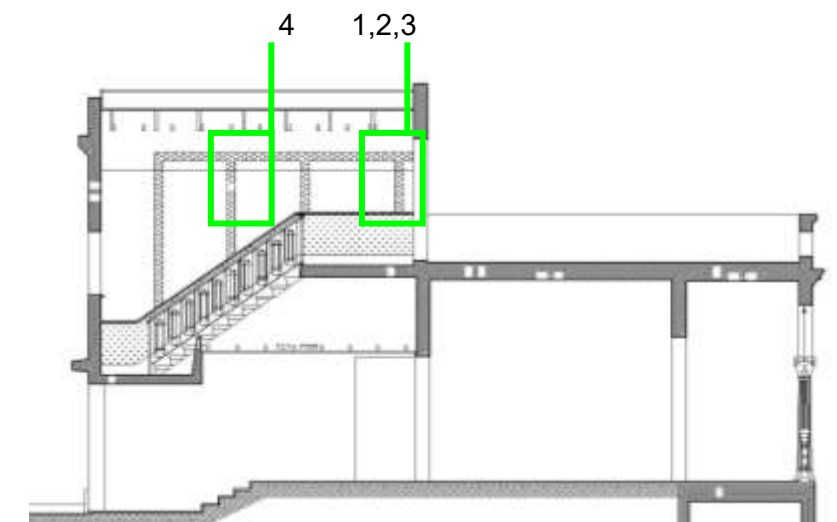

15 סמ'

עיטור סטנסיל, תקריב.

1,2,3

1,2,3

4

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.15	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

עלית גג – עיטורי קיר

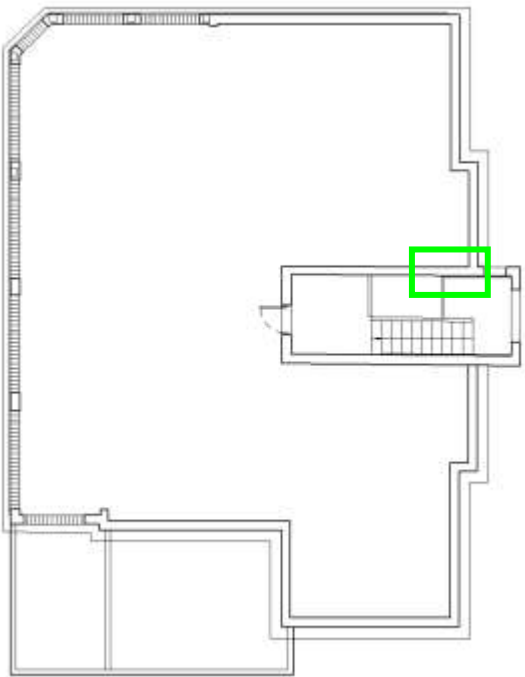
2. תקריב. מפגש ציורי הסטנסיל עם הקווים התוחמים וציורי המכחול דמויי הפרחים.

1. מבט אל הירידה למדרגות אשר לא קיימות כיום. עיטורי הקיר מלווים את הירידה.

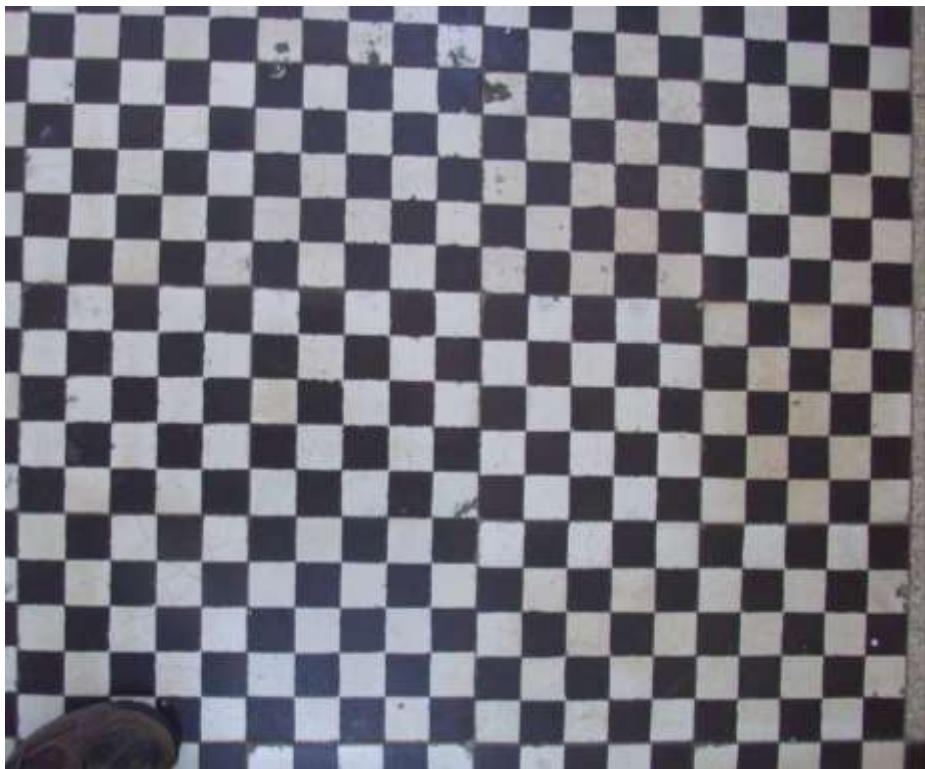
3. ציורי מכחול דמויי פרחים. נמצאים בין הריצוף עד הקווים התוחמים בגובה 1 מ'.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.16	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

ריצוף מעוטר

ראה תכנית ריצופים בעמוד הבא.

3. ריצוף 3 . ריצוף ריבועים פשוט. כנראה בעבר החדר בו נמצא הריצוף היה חדר שירות.

2. ריצוף 1. כללי.

1. ריצוף 1 תיחום 1 . הריצוף נמצא בחדרים המרכזיים של הבית.

6. ריצוף 2 תיחום 2. מרפסת, חזית מערבית.

5. ריצוף 2 תיחום 1. הריצוף נמצא בחדרים צדדיים.

4. ריצוף 2 ללא תיחום.

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני"	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ
5.17	ינואר 2008			תיעוד צילומי מצב קיים	ויצמן 83 כפר סבא	רח' אחד העם 9 תל אביב 65251
						טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079

”בית אהרונ”

תיעוד אדריכלי

תיאור אדריכלי וטכנולוגיית בנייה

סגנונות בנייה בכפר סבא:

כפר סבא החלה את דרכה בראשית המאה העשרים כמושבה צנועה. עד תחילת שנות העשרים של המאה היתה המושבה נתונה במאבק על ההיאחזות בקרקע. בהתאם לכך נבנו בתים באמצעים הבסיסיים אשר היו ברשות המתיישבים. המבנים נבנו מאבני לקט, אבני גיר מהרי השומרון ואבני כורכר מסידנא-עלי. כמו כן נעשה שימוש בלבני אדמה מיובשות. המבנים היו צנועים בגודלם וקורו בגגות רעפים. בשלב זה ניתן להגדיר את סגנון הבנייה כ"מקומי" מכיוון שאמצעי התושבים וחומרי הבנייה הם שהכתיבו את אופיים הארכיטקטוני של המבנים. החל משנים 1923-1924 חלה בכפר סבא התפתחות מואצת שמשכה אליה גם בעלי הון אשר השקיעו בעיקר בפרדסים. בהתאמה, בשנים אלו התפתח בארץ ובעיקר בערים ההולכות ונבנות, **הסגנון האקלקטי**. בכפר סבא, ידועים כיום שני מבנים אשר נבנו בסגנון זה והם בית שרה אהרוני ובית אפשטיין אשר ברחוב רוטשילד 55. בהמשך דרכה של המושבה הופיעו בבנייניה סגנונות בנייה נוספים בהתאם לרוח התקופה ביישוב היהודי, אולם בקנה המידה המקומי. סגנון האר-דקו, אשר רווח שנים מעטות בסוף שנות העשרים מופיע במבנה הידוע כבית שלמה כהן אשר ברחוב ויצמן 106. הסגנון הבין לאומי אשר פרץ בעיקר ביישוב היהודי בשנות השלושים מופיע בכפר סבא במבני הקיבוצים ובבית ליינס אשר ב"גן השרון". לצד מבנים אלו המשיכו בכפר סבא להופיע מבנים בסגנון בנייה מסורתית של המושבה ולמעשה הם היו סגנון הבנייה הדומיננטי ביותר עד הקמת המדינה.

הסגנון האקלקטי:

בשנים 1924 - 1925 הגיעו לארץ עולים רבים שהשפיעו רבות על ההתפתחות הכלכלית של היישוב ובמיוחד על התפתחות הערים. רובם היו תושבי ערים גדולות שרצו להמשיך את סגנון חייהם הקודם. הערים גדלו בתקופה זו בקצב דרמטי. תל אביב, לדוגמא, מנתה בשנת 1923 15,500 תושבים גדלה ל- 30,000 תושבים בשנת 1925.

בדומה למשפחת אהרוני, רבים היו בעלי ממון, ואחזה אותם התרגשות נוכח בניית ביתם בארץ ישראל. האדריכלים שפעלו באותה תקופה חיפשו תשובה ארכיטקטונית שתבטא אווירה חברתית זו. האדריכלים הגיעו ממוצא אירופי ובארץ החדשה הרגישו חופשיים לשלב במבנים מוטיבים שונים באורנמנטיקה הלקוחה מסגנונות קלאסיים שונים אותה שאבו מבית. למוטיבים אלו הצטרפו, במקרים רבים, גם מוטיבים מזרחיים. השילוב הגיע מתוך הרצון לייסד סגנון אדריכלי חדש, מעין מיזוג בין מזרח ומערב. סגנון בניה זה היה למעשה סגנון לקטני (אקלקטי) ומכאן שמו. יש להבדילו מהסגנון הניאו קלאסי אשר רווח באירופה במאות ה-18 וה-19 אשר החייה אדריכלות קלאסית.

הנציגים המובהקים של אדריכלות זו המשלבת מזרח ומערב בדו קיום אידיאולוגי וארכיטקטוני היו האדריכלים יהודה מגידוביץ ואלכסנדר ברוואלד. בעבודותיהם נתנו ביטוי לסגנון עברי - מקומי - בצלילי, הנשען על מוטיבים מזרחיים ותנ"כיים .

מבנה מראשית דרכה של המושבה. בנייה צנועה מאבן כורכר. מקור: שבעים שנה לכ"ס.

בית נורדשטיין, רחוב תל חי 43. אחד מהעדויות הבולדות בכפר סבא לבנייה מראשית דרכה של המושבה.

מבנה הכשרת קיבוצים בעת הקמתו. רחוב בן יהודה. דוגמא מובהקת לסגנון הבין לאומי בכפר סבא. מקור: ארכיון קפלן.

"בית ליינס" באזור גן השרון (בין שכונת אליעזר למושב צופית). וילה פרטית בסגנון הבין לאומי, אמצע שנות השלושים.

בית אשר פירס, רחוב רוטשילד 42. שנת בנייה 1935. דוגמא לסגנון בנייה "מסורתי" במושבה. סגנון הבנייה צנוע ומתאפיין בגג רעפים בעל ארבעה שיפועים ומרזב אבץ גלוי, פרטי נגרות בחלונות וקירות מטוייחים.

בית אפשטיין, רחוב רוטשילד 55. עדות נוספת לסנון האקלקטי בעיר.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : תיאור אדריכלי טכנולוגיית בנייה	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 6.1
--	----------------------------------	--	------------	-----------	---------------------	-------------

תיאור אדריכלי "בית אהרוני"

בית אהרוני בכפר סבא הוא דוגמא מובהקת לסגנון הבנייה האקלקטי בו שולבו אלמנטים ניאו קלאסיים עם אלמנטים מזרחיים.

ההשפעה המזרחית ניכרת בחלונות המבנה בעלי קשת מחודדת והשיניות על הגג. שיניות אלו לקוחות, כנראה, מתגלית ארכיאולוגית בת אותה תקופה של ארמון אומאי אשר שנתגלה באתר מיניה על שפת הכינרת והשפעותיו בבליזות או אשוריות. הסגנון הקלאסי מתבטא בעיקר בשורת העמודים בסגנון הקורינתי בחזית המערבית, בעיצוב הסימטרי הכללי ובעמודוני המעקה.

אופיו היהודי – ציוני של הבית ניכר בעיקר בתבליט אשר היה מעל לדלת הכניסה הראשית, הרחבה בנושא ראה עמוד הבא. כמו כן אלמנט נוסף השייך לאופיו היהודי של הבית הוא הפרגולה אשר נבנתה לשימוש כסוכה.

המבנה חריג בנוף הבנייה בכפר סבא ולמעשה עצם בנייתו כבית קיץ של משפחה בורגנית תל אביבית מסביר את מקורותיו. במבנה מצויים מרכיבי בנייה מתועשים המוכרים לנו מהבנייה בתל אביב באותה תקופה וניתן להניח שהם הובאו מהעיר מכיוון שלא ידוע על מפעלי בנייה למוצרי בטון בסביבת המושבה כפר סבא. מבין מוצרי בנייה מבטון אלו ניתן למנות את עמודוני המעקה ומסעד היד, עמודון מעוטר בקצה המעקה, העמודים והכותרות הקורינתיים, המרצפות המעוטרות והמדרגות הטרומיות מבטון.

בנוסף לאמור לעיל המבנה היה שופע בעיטורים אשר העשירו את חזותו ומאפיינים את הסגנון האקלקטי. המבנה היה משופע בקריניזים אשר חלקם שרדו גם כיום. קריניזים עיטוריים היו בגובה חלקו העליון של חדר המדרגות, סביב חלון הקשת במרכז המדרגות ובקצה מעקה הגג. פתח הכניסה היה מוקף בפורטל מרשים עשוי תבליט טיח וסביב התבליט מעל הפתח היה רשום ראשי התיבות של "בן ציון אהרוני" (ב"א) ושנת הבנייה העברית: תרפ"ז. מעל התבליט היה חלון קשתי מעוטר בויטרז' מפותח עם האות א' המציינת את שם בוני הבית. טיח החזית הראשית של הבית היה בעל דוגמת לבנים. על פי סקר במקום כיום נראה כי החזיתות האחרות היו מטויחות בטיח חלק.

בצילום נראה התבליט, ועיטור פורטל הכניסה. סביב התבליט רשום ראשי התיבות ב"א- בן ציון אהרוני ושנת הבנייה העברית תרפ"ז.

חלון בחזית המזרחית. קשת מחודדת מעוטרת טיח בדגם לבנים

קרניז קיים בחדר היציאה לגג.

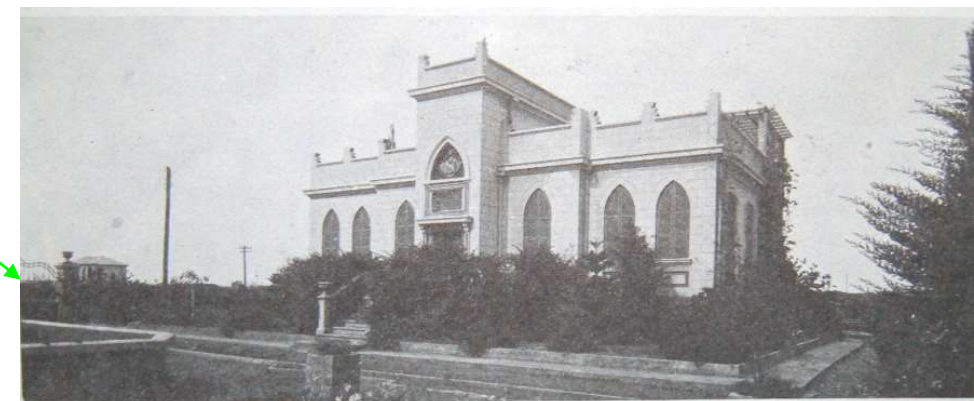
עיטור אקטוריות במעקה הגג. עיבוד ריבועים בקריניז.

שער הכיסה מכיוון רחוב ויצמן.

הפרגולה בפינתו הצפונית מזרחית של הגג. הועדה לשימוש כסוכה.

תאריך לא ידוע. מקור: שבעים שנה לכפר סבא. ראה פרטים .

עמוד 6.2	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : תיאור אדריכלי טכנולוגיית בנייה	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	--	----------------------------------	--

תיאור אדריכלי – תבליט

מעל הכניסה הראשית לבית עובד תבליט אשר היה, ככל הנראה, עשוי טיח. התבליט הוא העתק כמעט מדויק של עבודת התחרית של האמן היהודי אפרים משה ליליאן אשר שולבה בכרזה של הקונגרס הציוני החמישי בשנת תרס"ב. בתבליט נראית דמות מלאך אשר מגוננת על דמות יהודי זקן הצנוף תחתיה. המלאך מצביע לכיוון השמש העולה בו נראית דמות יהודית נושאת מחרשה ושני שוורים. בתבליט נראה משפט בחלקו השמאלי התחתון, אולם, איכות התמונה המתעדת אותו לא מאפשרת לקרוא את הכתוב.

בעבודתו של ליליאן ניתן לראות פרטים נוספים אשר לא ניתנים לזיהוי בתבליט אך בהחלט יתכן כי היו קיימים בו: סביב היהודי ניתן לראות שיחים קוצניים הדומים לגדר תייל המאיימים עליו. בצידו הנגדי של הציור נראית חיטה המתנודדת ברוח. הפסוק הרשום בתחתית הציור הוא "ותחזינה עיננו לראות בשוכך לציון ברחמים" אשר לקוח מתוך תפילת השמונה עשרה.

אפרים משה ליליאן (1874-1925) הוא יליד גאליציה למשפחה דתית. ליליאן למד אמנות בקרקוב ובוינה . ביצירתו ליליאן יצר אוצר חזותי של דימויים וסמלים אשר היו לאבני דרך ראשונות לגיבוש חזותי וסימלי של הציונות. אוצר דימויים זה היה תולדה של מספר רב של גורמים אשר השפיעו על עבודותיו, בניהם מוצאו הדתי-מזרח אירופי, המסגרות החילוניות מערב אירופית בהם התחנך כאמן, השפעות הסגנון האר נובו, והשפעות של תרבויות ודימויים נוספים השאובים מהאמנות המצרית, היפנית, דימויים נוצריים (כגון המלאך בתבליט), ודימויים הלקוחים מעיטורי ספרים יהודיים. בשנת 1906 ליליאן הגיע לארץ ישראל למספר חודשים יחד עם בוריס שץ ותרם להקמת בית הספר בצלאל על ידי שץ. ליליאן השפיע על עיצוב דמותו האמנותית של בצלאל ואמנים אשר התחנכו שם כגון רבן, זאת בעיקר בדימויים והסמלים הציוניים בהם השתמש כגון השמש העולה.

עבודתו של ליליאן אשר מופיעה בתבליט היא בעלת מוטיבים רבים אשר מאפיינים את יצירתו הן בסמלים בהם השתמש והן בתיאורם המושפע סגנון האר נובו. בציור נראה מלאך המגונן על היהודי הזקן הנשען על מקל הנדודים המאפיין את הגולה. המלאך מצביע לעבר היהודי האוחז מחרשה ופונה לעבר השמש העולה. השמש והאור מציינים את הגאולה בעלייה לארץ. כיוון השמש העולה הוא המזרח – ארץ ישראל. סביב היהודי הזקן והחלוש צומחים שיחים אשר דומים לגדר תייל ומייצגים את השבי והסכנה ליהודים בגולה. אל מול צמחים אלה נמצאת החיטה המייצגת את טוב ארץ ישראל. שלא כמו הצמחים אשר מתוארים כגדר תייל החיטה מתנודדת ברוח בחופשיות. כיצירות רבות של ליליאן, יצירה זו מביעה שלילה של הגלות והגאולה בעלייה לארץ. היהודי בגולה נמצא בסכנה ועליו לעלות ולעבוד בארץ ישראל.

כאמור, ליליאן השפיע על האוצר הדימויים בהם המוסד הציוני השתמש כשני עשורים מאוחר יותר. בכרזות רבות הקוראות לעלייה לישראל הופיעה קריאה לעבודת אדמה ובהם נראה הפועל הציוני כדמות איתנה. אולם, מעניין לראות כי הדמות הנושאת מחרשה בציור זה, אשר שולב בכרזה של הקונגרס הציוני החמישי תרס"ב, היא אותה דמות של היהודי הלוש בבגדים בצבע שחור ולבן וכיסוי ראש.

מובאת להלן דוגמא נוספת לתחרית של ליליאן "מאי היהודי" . תחרית זה בנוי בצורה דומה ליצירה המופיעה בתבליט. בצידו הקדמי השמאלי של התחרית נמצא יהודי בגולה העורג לארץ ישראל. את היהודי לופתים הצמחים דמויי גדר התייל ונוספים להם שלושה נחשים. בדומה לתבליט אלה מציינים את הסכנה בגולה. מנגד נמצא עץ הדר, כנראה אתרוג, המסמל את טוב הארץ. היהודי מביט למזרח אל עבר ירושלים הנמצאת על ההר. מאחורי ירושלים נמצאת השמש העולה. קרני השמש ממלאים את הציור למעט מעל היהודי בגולה, מעליו עננים.

תבליט טיח מעל הכניסה הראשית .

אפרים משה ליליאן, תחרית. כרזת הקונגרס הציוני החמישי, תרסב. מקור: "זאב רבן סימבוליסט עברי", 2001

אפרים משה ליליאן, תחרית. "מאי היהודי" 1903. מקור: "בצלאל של שץ", תשמ"ג.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : תיאור אדריכלי וטכנולוגיית בנייה	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 6.3
--	--	--	-------------------	------------------	-----------------------------------	---------------------------

טכנולוגיית בנייה

קירות: קירות נושאים עשויים לבני בטון וחגורות בטון בגובה התקרה.

עיבוד חזיתות: הקירות החיצוניים חופו טיח בעל עיבוד מפותח. החזית המזרחית עובדה בדוגמת לבנים בגודל 50X25 ס"מ. סביב החלונות הטיח עובד בדוגמת לבנים בצורת קשת. המבנה משופע קרניזים והיה בעל פורטל כניסה מפותח ותבליט עשויי עיבוד טיח.

גג / תקרה: גג המבנה עשוי בטון יצוק. למעט גג חדר המדרגות אשר עשוי רעפים על גבי קונסטרוקציית עץ. בעבר לגג זה היתה קיימת תקרת רביץ נוספת.

מדרגות: מדרגות הבית עשויות אלמנטים טרומיים של בטון יצוק. מעקה המדרגות עשוי בעבודת נפחות ומאחז היד עשוי עץ.

ריצוף: מרצפות בטון בעלת עיטור צבעוני בגודל 20X20 ס"מ (ראה תיעוד עמ' 5.17).

פתחים: בדלתות ובחלונות פרטי נגרות. מרבית החלונות בעלי קשת מחודדת בסגנון מזרחי. בחזית הצפונית החלונות מלבניים. כלפי המרפסת בחזית המערבית פתחי דלתות רחבים. לא נותרה עדות לכנפי דלתות אלה, אולם, ניתן להניח שהן היו מחולקות לארבעה כנפיים מעץ בעלי עיטורים סטנדרטים לתקופה.

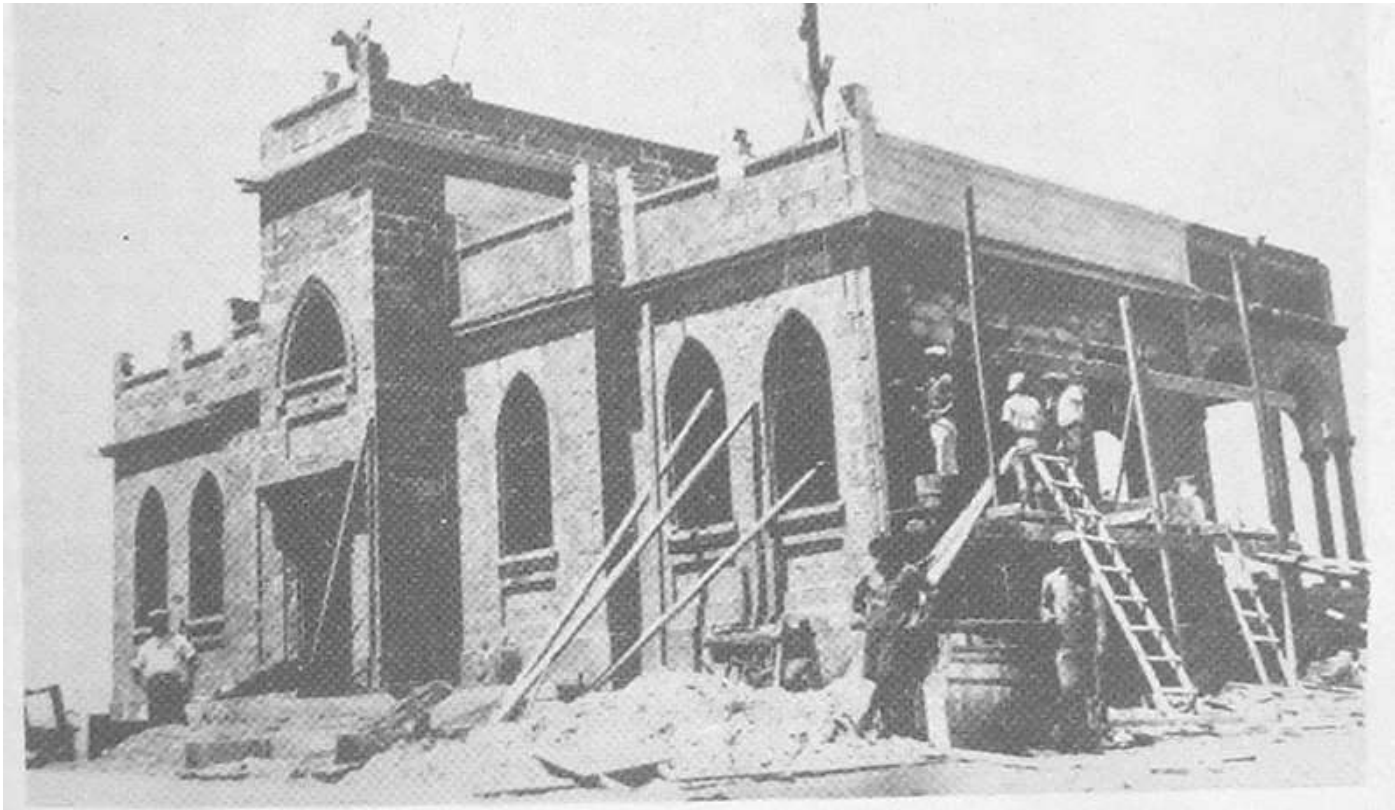
יסודות: לא נבדק, כנראה יסוד עובר מתחת לקירות.

פרטים נוספים:

ציורי קיר: בחדר המדרגות העולה לגג נמצאו שרידי עיטורי סטנסיל לאורך הקירות ובניצב להם. העיטורים בעלי דגמי עלים ודגם נוסף בדמות פירות או שושנים. (לציורי הקיר יש לבצע תיעוד בנפרד על ידי בעל מקצוע מומחה לצורך שחזורם).

פרטי בטון: המבנה משופע בפרטי בטון טרומיים. בולטים בהם העמודים קורינטיים במרפסת החזית המערבית. כמו כן, קיימים מספר גדול של עמודוני מעקה ומסעד יד, ועמודון נוסף בקצה גרמי המדרגות וכן שיניות בטון על גבי מעקה הגג.

פרגולה: בעבר היתה קיימת פרגולת עץ בחלקו הצפוני מערבי של הגג.

המבנה בבנייתו. בצילום נראים הקירות הנושאים עשויים בלוקים. תשתית הקרניזים העשויה בטון. והשיניות יצוקות מבטון טרומי. מקור: שבעים שנה לכפר סבא.

יציאה מהמרפסת עשויה מדרגות בטון ומעקה מאלמנטים טרומיים

עמודונים במעקה המרפסת

דלת דו כנפית בפנים הבית.

עיטורי סטנסיל בקירות חדר הדרגות

ריצוף מעוטר במרפסת החזית המערבית

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : תיאור אדריכלי טכנולוגיית בנייה	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 6.4
--	----------------------------------	--	------------	-----------	---------------------	-------------

מצב השתמרות

מצב קונסטרוקטיבי: ככלל, המבנה במצב השתמרות קונסטרוקטיבי טוב, זאת הודות לכך שהמבנה אוכלס וטופל במשך השנים, הגג נאטם ונמנעה חדירת מים למבנה. בחזית הדרומית, נמצא בקע באזור התפר בין המבנה המקורי לחדר המאוחר. יש לערוך חישוב של הטיח במקום ולקבל חוות דעת של קונסטרוקטור מומחה.

פרטי נגרות: פרטי הנגרות נשתמרו באופן חלקי. דלת הכניסה והדלתות היציאה למרפסת לא נמצאו ולא נמצאה עדות צילומית להן. כמו כן, בחלונות לא נמצאו כנפי תריסי העץ. במבנה נותר חלק גדול מדלתות הפנים ונותרו הכנפיים של החלונות במצב טוב.

עיטורי טיח: החזית המזרחית אשר הייתה בעלת עיטורי טיח מפותחים טויחה בטיח "שפריץ" אשר כיסה את כולה. תיעוד לעיטורי הטיח ניתן למצוא בתמונות ההיסטוריות. ביתר החזיתות נשתמרו מרבית הקרניזים אולם חזיתות אלה לא היו מפותחות כמו החזית המזרחית.

פרט בנייה חסרים: במבנה לא נשתמרה הפרגולה אשר הייתה בחלקו הצפוני מערבי של הגג. אולם, נותרו העמודים אשר תמכו אותה בהיקף הגג. במרפסת הכניסה לא נותרו המעקה והעמודונים. כמו כן, בחיבור בין המרפסת המקורית למרפסת המאוחרת בחזית המערבית פורק המעקה המקורי ונבנה מעקה בטון חלופי.

פרטי פנים: במבנה נשתמרו מרבית הריצופים המעוטרים, רובם במצב טוב. חלקים מהריצוף חופו ב-pvc ובריצוף גרניט פורצלן. הגרם הראשון של מדרגות היציאה לגג פורק והגרם השני נשתמר. בחלקו זה של גרם המדרגות נמצאו ציורי קיר, ציורי הקיר נצבעו במשך השנים אך ניתן לשחזרם על פי העדויות שנותרו.

תוספות מאוחרות: למבנה נוסף חדר והוארכה המרפסת בחזית המזרחית, כמו כן, נוסף מרתף מתחת מרפסת זו.

מפגעים כללי: בחזיתות המבנה הורכבו גופי תאורה, מזגנים ומערכות שונות.

גינון ופיתוח הסביבה:

סביב המבנה הוזנח הפיתוח ומהגינון המקורי נותרו רק מספר עצי גרווילאה מול החזית הצפונית. צמחייה שהתפתחה במקום גדלה ומסתירה את המבנה ופוגעת בחזותו. סביב המבנה, בתחום הגן והפרדסים אשר היו בעבר, נבנו מרכזים מסחריים ומבנה תרבות. הבנייה החדשה פגעה בסביבתו של המבנה על ידי קירות תמך, מדרגות ומעקות בטון, חדרי טרמנספומציה וחדרי שירות אחרים המקשים על הנגישות למבנה, מסתירים אותו ומהווים מפגע סביבתי.

בחזית הצפונית מזגנים ותשתיות שונות על הקירות.

פרצת חלון בחדר המדרגות

חיבור המרפסת המאוחרת למקורית.

בקע בתפר בין החלק המקורי למאוחר

חדר טרנספורמציה וצמחייה מסתירה את המבנה כלפי רחוב דויד אלעזר.

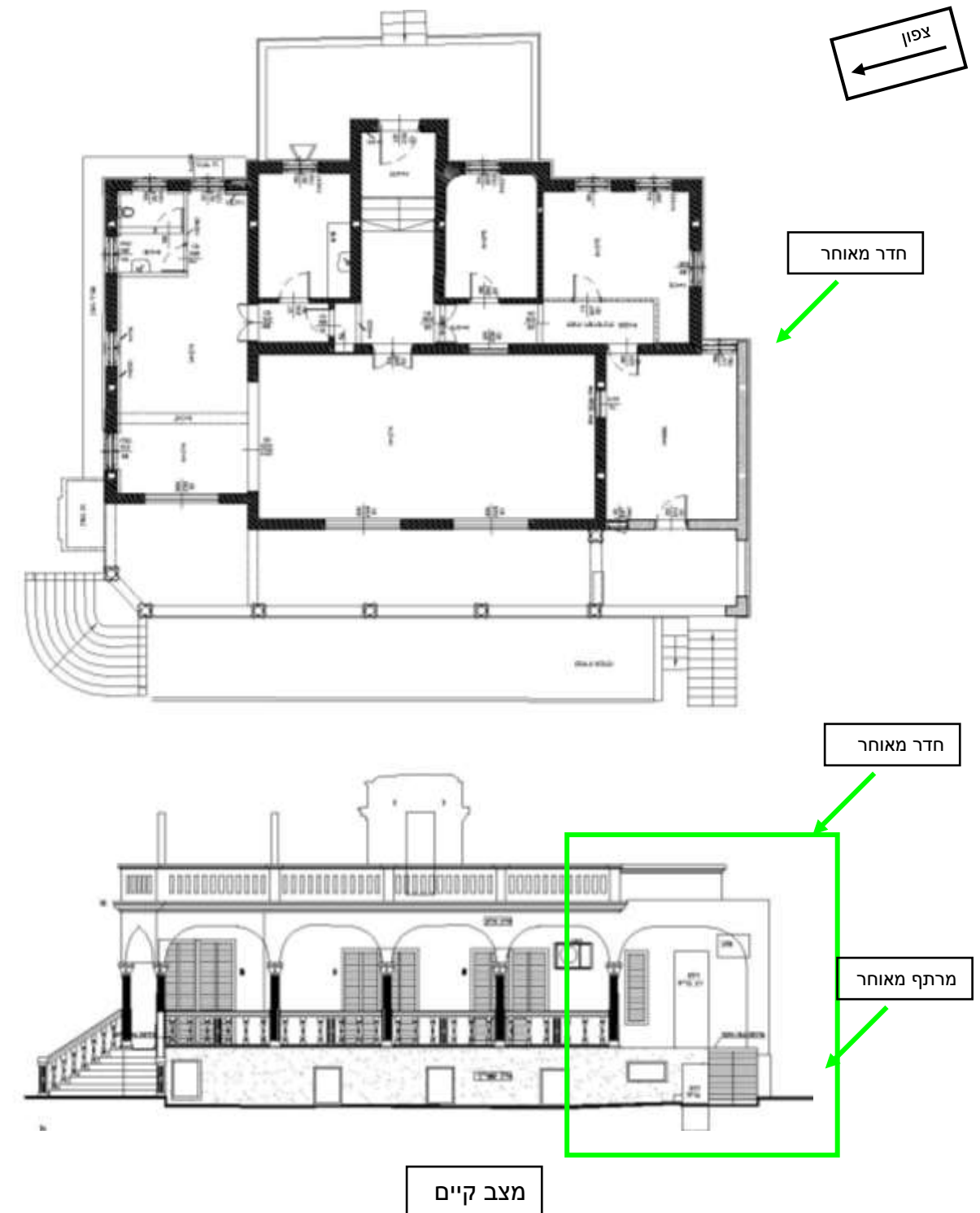
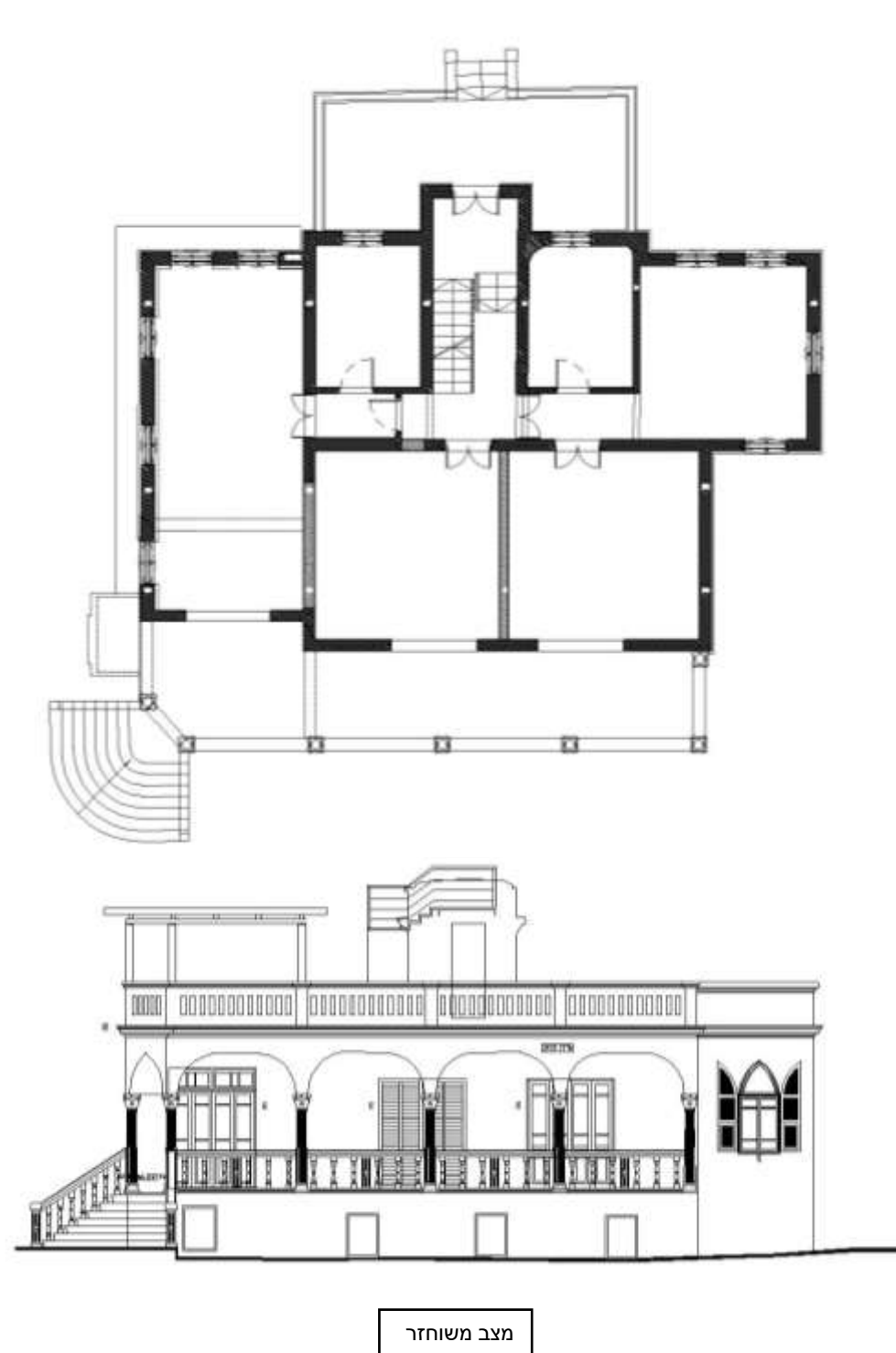

מדרגות, קירות תמך וצמחייה מסתירות את המבנה מהרחוב הראשי.

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	שם הפרק : מצב השתמרות	שם התכנית:	קנה מידה:	תאריך ינואר 2008	עמוד 6.5
--	----------------------------------	--------------------------	------------	-----------	---------------------	-------------

שליבי הבנייה

- בית אהרוני נבנה בעקרו בשלב אחד בשנת 1927-1928 על ידי המשפחה. המבנה היה בעל שבעה חדרים ומרתף. בחלל הכניסה היה גרם מדרגות ליציאה לגג. על הגג היתה פרגולה מעץ על גבי עמודי בטון. כמו כן, תועדו מדרגות לגג עליון של היציאה לגגכנראה מברזל. כיום נותרה חלק מהקונסטרוקציה של מדרגות אלה.
- עד שנת 1946 נבנה חדר נוסף בחלקו הדרום מערבי של הבית. יחד עם בניית החדר הווארחה המרפסת בחזית המערבית של הבית ותחתיה נבנה מרתף נוסף למרתף הקיים (מופיע בתצלום אויר משנת 1946).
- בשלבים שונים בוטלו מספר מחיצות פנים ונוצר חלל גדול במרכז הבית.

עמוד 6.6	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק : שליבי הבנייה	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
-------------	---------------------	-----------	------------	---------------------------	----------------------------------	--

מנגנון פתיחה גלוי

חלוקת חלון

משקוף סף שיש ואבץ

ציר

סף שיש ומשקוף

אף מים

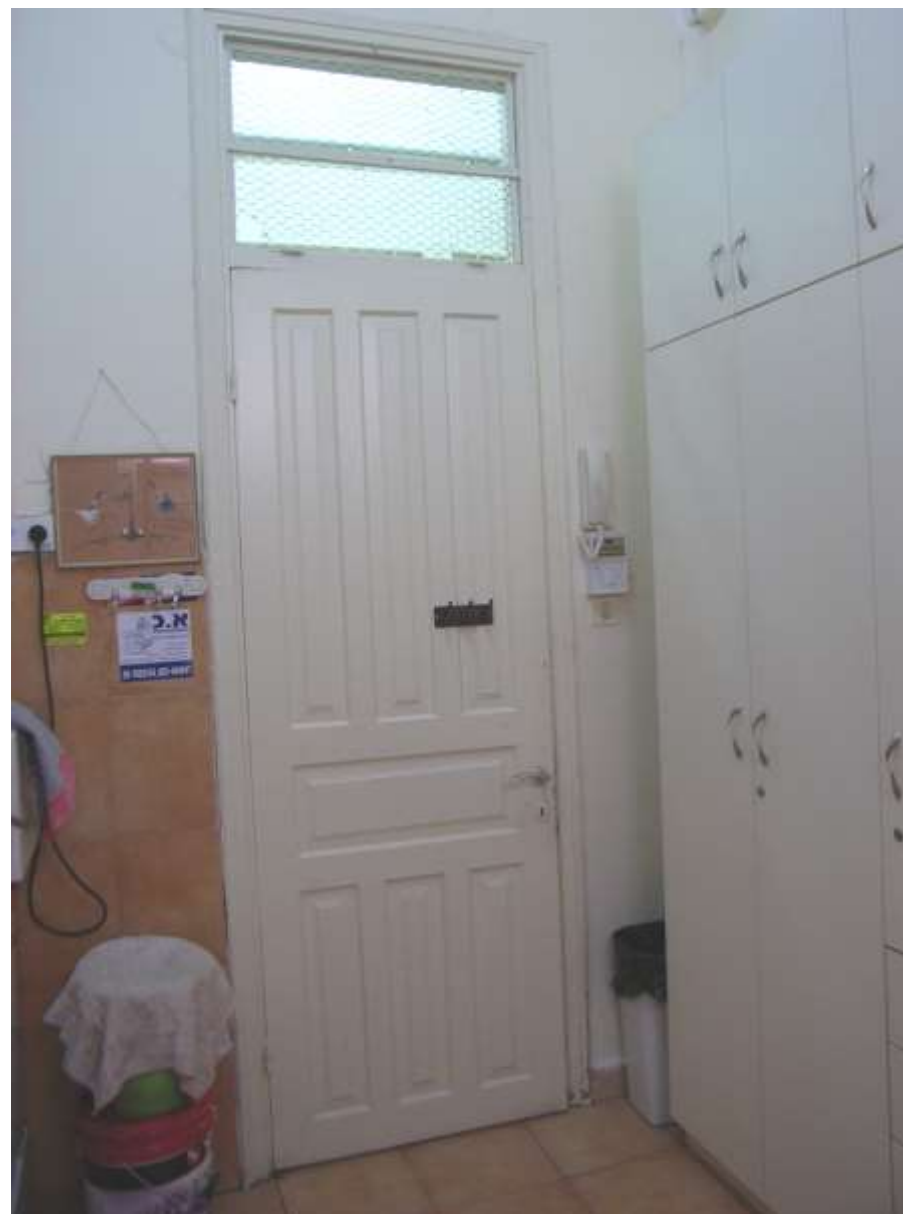
חלון ח-1

פרטים

עמוד 7.8.1	תאריך ינואר 2008	קנה מידה:	שם התכנית: חלון ח-1	שם הפרק : פרטים אדריכליים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
---------------	---------------------	-----------	------------------------	------------------------------	----------------------------------	--

דלת ד-5: דלת דו כנפית עם חלון קיפ. לא נמצאה דלת מקורית במבנה.

דלת ד-4: דלת חד כנפית עם חלון קיפ

דלת ד-2 : דלת דו כנפית ללא קיפ

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית: דלתות פנים	שם הפרק : פרטים אדריכליים	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
7.8.5	ינואר 2008					

הערכת חשיבות והמלצות לשימור

מבנה "בית אהרוני" נבנה בשנת 1928. בשלב זה המושבה כפר סבא התבססה והפכה למושבת קבע לאחר שתושביה נאלצו לעזובה פעמיים. במושבה חל גידול מואץ והיא משכה יזמים אשר השקיעו את הונם בעיקר בענף הפרדסנות. עדות להתבססות המושבה היא היותה מושבת אם לקיבוצים ולחוות חקלאיות אשר הוקמו בקרבתה. זאת בדומה לפתח תקווה כשני עשורים קודם אשר היתה למושבת אם לכפר סבא.

מבנה בית אהרוני בנוי בסגנון אקלקטי מובהק. המבנה עשיר בעיטורים אשר היו נהוגים בתקופה. המבנה שופע קרניזים ותבליטי טיח, פרטים טרומיים שונים, ריצוף מעוטר, עיטורי קיר, עיטורי שיניות בגג וכדומה. עיצובו בחלקו בסגנון מזרחי ובחלקו בסגנון ניאו-קלאסי בהתאם לרוח התקופה האדריכלית. אלמנט מיוחד במבנה הוא תבליט הטיח אשר היה מעל הכניסה הראשית.

בשל היות המבנה בשימוש הוא נשתמר ברמה טובה מאוד. אמנם המבנה חופה בחלקו בטיח מאוחר, אך ככלל, המבנה טופל, גגו נאטם ולא ניכרות בו בעיות קונסטרוקטיביות מלבד באזור החיבור בין המבנה המקורי לחדר המאוחר. המפגעים המרכזיים במבנה הם סביבתיים. במסגרת בנייה חדשה סביב המבנה נבנו קירות בטון, חדרי טרנספורמציה, מדרגות וצמחייה סבוכה אשר גדלה פרא סביב המבנה. בעת שימור ופיתוח המקום יש לשים דגש על סילוק המפגעים, הסדרת פיתוח הולם ושיפור הנגישות.

למבנה נוכחות מרשימה ברחוב הראשי של כפר סבא. המבנה נמצא בנקודה גבוהה על גבעה וממול מרכז מסחרי גדול והומה.

לסיכום, המבנה מהווה ציון דרך ברמה ההיסטורית להתבססות המושבה כפר סבא. המבנה הוקם על ידי משפחה ציונית אשר השקיעה הונה בפיתוח הארץ עוד בהיותה בגולה. חיזוק לאופייה הציוני היא תרומת המבנה לשימוש ויצ"ו כשלושה עשורים מאוחר יותר. ברמה האדריכלית המבנה ניחן בארכיטקטורה עשירה המאפיינת את הסגנון האקלקטי. כל אלה יחד מקנים למבנה ערך כנכס חשוב לעיר כפר סבא וראוי לשימור על פי אמות המידה הגבוהות ביותר. שימור המבנה ינציח לדורות הבאים עדות לציון דרך היסטורי ואדריכלי ויתרום תרומה ערכית ועיצובית משמעותית לעיר כפר סבא.

חזית מזרחית, ששנות העשרים

חזית מזרחית משוחזרת

חזית מזרחית, כיום

חזית מערבית כיום

עמוד	תאריך	קנה מידה:	שם התכנית:	שם הפרק :	"בית אהרוני" ויצמן 83 כפר סבא	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ רח' אחד העם 9 תל אביב 65251 טל': 03-5163082 פקס: 03-5163079
8.1	ינואר 2008			הערכת חשיבות והמלצות לשימור		